

PESÄPUU RY

TOIMINTAKERTOMUS 2015

SISÄLLYSLUETTELO

MISSIO	4
VISIO	4
YLEISTÄ	4
LAPSEN JA NUOREN OSALLISUUDEN EDISTÄMINEN	7
Lapsilähtöiset työskentelymallit osallisuuden ja lapsen edun toteuttamiseksi	7
Mahdollistetaan nuorten osallisuus lastensuojelussa.....	11
LAPSEN JA NUORTEN TARPEISTA LÄHTEVÄN PERHEHOIDON SUUNNITELMALLINEN KEHITTÄMINEN	19
PRIDE-ohjelman malli perhehoidon kehittämiseksi	19
SIOJITETTUJEN LASTEN JA NUORTEN ASEMAM VAVHISTAMINEN YHTEISKUNNASSA	23
OSAAMISEN VAVHISTAMINEN LASTENSUOJELUSSA.....	28
KEHITTÄMISPROJEKTIT	32
SISUKAS-projekti 2012–2016.....	32
LÄHEMMÄS-projekti 2013–2016.....	36
PePPi-hanke 2012–2016.....	40
TALOUS JA HALLINTO	45
Yleishallinto	45
Henkilöstöhallinto	45
Talous	46

MISSIO

Pesäpuu ry on vuonna 1998 perustettu valtakunnallinen lastensuojelujärjestö. Yhdistyksen tarkoituksena on kehittää lastensuojelua ja sen perhehoitoa, vahvistaa siinä lapsen osallisuutta ja kuulluksi tuleamista sekä edistää lapsen terveyden, kehityksen ja hyvinvoinnin toteutumista.

Pesäpuun toiminta perustuu seuraaviin arvoihin:

Lapsi esiin lasta kuullen

Perhe (pysyvät ja turvalliset ihmissuhteet) on lapselle tärkeä

Erilaisuus on rikkautta

Elämyksellisyys on tie oivalluksiin

Kokemukset ovat merkityksellisiä

Tasa-arvoinen yhteistyö on voimavara

VISIO

Pesäpuun visio strategiakaudelle 2014–2016 on: ”Kohdattu lapsi on osallinen omassa elämässään”. Vision toteuttamiseen pyritään viiden strategisen tavoitteen avulla, joita ovat:

1. Lapsen ja nuoren osallisuuden edistäminen lastensuojelussa
2. Lapsen ja nuoren tarpeista lähtevä perhehoidon suunnitelmallinen kehittäminen
3. Sijoitettujen lasten ja nuorten aseman vahvistaminen yhteiskunnassa
4. Osaamisen vahvistaminen lastensuojelussa
5. Pesäpuun talouden perustan vakauttaminen ja sitoutuneesta ja ammattitaitoisesta henkilöstöstä huolehtiminen

YLEISTÄ

Vuonna 2015 tuli kuluneeksi 20 vuotta PRIDE-kouluttajakoulutuksen käynnistymisestä Suomessa. Juhlavuoden teemaksi valittiin ”Ylpeästi lapsen puolella”. Teemalla haluttiin nostaa esiin PRIDE-ohjelman keskeiset periaatteet. Pesäpuun tekemä kehittämistyö lapsilähtöisten työmenetelmien ja -välineiden kehittäjänä liittyy luontevasti tuohon teemaan. Teemalla haluttiin myös korostaa jokaisen lastensuojelussa toimivan työn merkitystä: voi olla ylpeä siitä, että tekee työtä lapsilähtöisesti, lasta osallistaen, lapsen puolella. Juhlavuoden päätaphtuma oli PRIDE-juhlaseminaari Helsingissä. Teemaa tuotiin esiin myös muissa kohtaamisissa lastensuojelun työntekijöiden kanssa.

Pesäpuun nykyinen strategiakausi ulottuu vuoden 2016 loppuun. Sen keskeisenä tavoitteena on lapsen aito kohtaaminen ja lasten ja nuorten osallisuuden toteutumisen edistäminen yksilö-, yhteisö- ja yhteiskuntatasolla. Se edellyttää, että lastensuojelukentällä on käytössä sellaisia toimintatapoja ja toimintakulttuuri, jotka edistävät tavoitteen saavuttamista. Pesäpuu pyrkii edelleen vastaamaan kentältä nouseviin kehittämishaasteisiin.

”Pesäpuun toiminta nähdään vaikuttavana – asennemuokkaus ja lasten puolesta puhuminen vaikuttaa asenteisiin ja työntekijöiden työn tekemisen tapaan ja työkäytäntöihin.”

Toimintaympäristön tulevia rakenteellisia muutoksia enteili vuoden alussa voimaan tulleet lakimuutokset. Vuoden alussa voimaan tullut uudistettu sosiaalihuoltolaki määrittelee lastensuojelutyön uudelleen. Lasten ja perheiden kanssa tehtävän työn painopiste halutaan lakimuutoksella siirtää ennaltaehkäisevään työhön ja lastensuojelun avohuollon työ siirtyi suurimmaksi osaksi sosiaalihuoltolain mukaisena järjestettäviksi palveluiksi. Siirtämällä perheiden saamaa tukea ja resursseja ennaltaehkäisevään suuntaan toivotaan, että ongelmiin voidaan puuttua ajoissa ja näin ehkäistään ongelmien kasautumista. Lakimuutoksella pyritään myös edistämään moniammatillista yhteistyötä. Sosiaalihuollon ja lastensuojelun rajapinta ja palvelujen järjestäminen ja organisointi selkiytynevät, kunhan kauan odotettu sote-uudistus kokonaisuudessaan toteutuu. Lakiuudistuksen ja rakenteellisten uudistusten merkitys Pesäpuun kehittämistyölle voi olla mahdollisuus, mutta myös uhka.

Perhehoito on nykyisessä lastensuojelulaissa määritelty huostaanotettujen lasten ensisijaiseksi hoitomuodoksi. Sijaisvanhempien ennakkovalmennus on pakollista ja sijaisvanhemmille tulee järjestää riittävästi tukimuotoja. Vuoden 2015 alussa astui voimaan uusi perhehoitolaki, joka yhdistää perhehoidon eri muodot saman lain alaisuuteen. Lain toteutumista edistämään STM asetti perhehoidon laatusuositusryhmän, joka antaa ehdotuksensa vuonna 2016. Pesäpuulla on edustajansa kautta mahdollisuus vaikuttaa tähän työhön. Vuoden lopulla hallitus käynnisti myös uuden kärkihankkeen valmistelun. Pesäpuun Selviytyjillä on edustaja Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman ohjausryhmässä.

Vuonna 2015 jatkui kolme kehittämisprojektia Sisukas (Sijoitettu lapsi koulussa), Lähemmäs (Läheisten osallisuuden vahvistaminen lastensuojelussa) ja PePPI (Vapaaehtoiset voimavarana sijaisperheiden tukemisessa). Nämä projektit päättyvät seuraavan vuoden lopulla, joten tulosten juurruttamisen suunnittelu käynnistettiin jo kuluneen vuoden lopulla.

Pesäpuun kehittämistyötä leimasi kuluneena vuonna innokkuus ja varovainen optimismi. Lasten ja nuorten osallisuuden lisääminen on Selviytyjien toiminnan myötä vaikuttanut kaikkeen Pesäpuun kehittämistyöhön. Vuodesta 2014 alkaen saatu RAY:n kohdennettu avustus on tuonut työlle jatkuvuutta. Se on mahdollistanut työmuodon vakiinnuttamisen ja juurruttamisen osaksi lastensuojelun käytäntöjä niin, että kaikkien lastensuojelun asiakkaina olevien lasten osallisuus lisääntyy. Kokemusasiantuntijoiden mukana olosta on tullut myös oleellinen osa Pesäpuun kehittämis- ja vaikuttamistyötä. Osallisuusteemaa on syvennetty ja mukaan on otettu nuorempia ikäryhmiä, jopa vauvoja. Kokemusasiantuntijuus läpäisee kaiken Pesäpuun kehittämistyön ja koulutukset – kokemusasiantuntijoita käytetään vauvoista vaareihin.

Monia tärkeitä kehittämisaihoita saatiin vietyä eteenpäin. Kohtaaminen, tunteet ja vuorovaikutus ovat keskeisiä asioita suhdeperustaisen lastensuojelutyön kehittämisessä. Kuluneen vuoden aikana on ollut mahdollista tutkia näitä asioita koulutuksissa ja työryhmissä. Osallistujien palautetta tullaan käyttämään tulevassa kehittämistyössä ja myös vaikuttamistyössä. Myös Pesäpuun aamukahveista on tullut konsepti, joka kerää yhteen lastensuojelua eri näkökulmasta katsovia ihmisiä keskustelemaan, saamaan uusia ideoita ja tietoa, vertaiskohtaamisia ja arkipäivän tukea.

"Pesäpuu valittiin yhteistyökumppaniksi vahvan lapsen osallisuuden osaamisen takia"

"Pesäpuu on lasten ja nuorten osallisuuden osaaja ja edelläkävijä Suomessa"

Vuonna 2015 Pesäpuussa suurin osa henkilökunnasta työskenteli projekteissa. Projektirahoituksen määrä on kasvanut viime vuosina ja ollut suurempi kuin kohdennetut avustukset. Tulevan vuoden haasteena on luoda Pesäpuulle sellainen strategia, että Pesäpuun perustehtävä säilyy kirkkaana. Vuonna 2016 kaikki käynnissä olevat projektit tulevat päättymään. Vuodelle 2016 ei saatu rahoitusta uusille kehittämishankkeille, mutta sen sijaan järjestö pääsi takaisin RAY:n yleisavustuksen piiriin ja se osaltaan selkiyttää kehittämistyön osuutta järjestön toiminnassa.

Toimintavuoden keskeisimmät tapahtumat

- Ylpeästi lapsen puolella -teemavuosi. PRIDE 20 vuotta Suomessa -seminaari ja muut teemavuoden tapahtumat
- Pesäpuu ry:n Selviytyjät-tiimin järjestämä Valoa näkyvissä II -seminari
- Pienten lasten osallisuuden edistäminen – Vauvojen Riemukaarikiertue ja Salapoliisifoorumit
- Kohtaamiset yhteistyökumppanien kanssa (aamukahvit, työpaikkavierailut)
- Mun sieluun sattuu -koulutuskokonaisuuden tuottaminen ja toteuttaminen
- Sisukas-projektin väliseminaari ”Koulu turvapaikkana”
- Ensimmäisen ruotsinkielisen PRIDE-kouluttajakoulutuksen toteuttaminen
- Aikuisten Usus-kiertueen toteuttaminen yhteistyökumppanien kanssa
- Porin Suomi Areena – Lapsen mielessä soi läheinen -vaikuttamistapahtuma
- Sisukas-, Lähemmäs-, ja PePPI-projektien etenemisen turvaaminen

LAPSEN JA NUOREN OSALLISUUDEN EDISTÄMINEN

Lapsilähtöiset työskentelymallit osallisuuden ja lapsen edun toteuttamiseksi

Lapsilähtöisen työtteen vahvistamiseksi lastensuojelussa tarvitaan edelleen lapsen kohtaamisen ja lapsen kanssa työskentelyn arvopohdintaa, asenteisiin vaikuttamista ja koulutusta. Lisäksi tarvitaan konkreettisia työmenetelmiä ja välineitä työskentelyn tueksi. Lapsilähtöisten koulutusten avulla levitetään tietoa erilaisista keinoista ja menetelmistä, jotta lapsilähtöinen työskentely juurtuisi käytäntöön ja lapset tulisivat kohdatuiksi lastensuojelussa. Eri-ikäisille lapsille ja nuorille kehitetään uusia toiminnallisia välineitä. Välineiden ja toimintamallien käyttöön annetaan koulutusta.

Tavoite: Lapsilähtöinen työskentely on vakiintunut lastensuojeluun ja lapset on otettu mukaan kaikkeen lastensuojelun kehittämistyöhön

Välinekahvilat

Välinekahvilat ovat puoli päivää kestäviä koulutuksia, joiden tarkoituksena on saada tietoa ja taitoa lapsen kohtaamiseen ja lasten ja nuorten kanssa työskentelyyn erilaisten työskentelymallien, toiminnallisten välineiden ja ymmärryksen lisäämisen kautta. Välinekahviloiden teemat ovat vaihdelleet liittyen esimerkiksi lasten ja nuorten kanssa työskentelyyn, lapsen kohtaamiseen ja elämäntarinatyöskentelyyn.

Vuonna 2015 toteutui yksi välinekahvila, jonka teemana oli "Lapsi on aarre". Koulutuksessa etsimme nukketyöskentelyn avulla keinoja löytää yhteyttä lapseen erityisesti silloin kun se on haasteellista. Koulutus toteutettiin yhteistyössä Peppi-hankkeen kanssa. Osallistujia oli kymmenen. Muut tarjotut välinekoulutukset eivät toteutuneet osallistujien vähäisyyden vuoksi.

Osana Opetushallituksen rahoittamaa koulutuskokonaisuutta "Mun sieluun sattuu – oppilaan psyykkisen hyvinvoinnin tukeminen koulussa" pidettiin kevään aikana kahdeksan toiminnallista työpajaa, joihin osallistui yhteensä 158 henkilöä.

Toiminnalliset välineet vuorovaikutuksen tukena -koulutus

Välinekahviloista voi tilata myös kahden päivän koulutuskokonaisuuden räätälöitynä tilaajan tarpeisiin. Koulutuksen tavoitteena on tarjota työntekijöille valmiuksia kohdata ja kuulla asiakasta sekä käyttää

toiminnallisia välineitä vuorovaikutuksen tukena. Koulutuksen tarkoituksena on vahvistaa lapsilähtöistä työskentelyotetta. Koulutuksessa esitellään välineitä sekä tehdään toiminnallisia harjoituksia. Välineiden tavoitteena on tukea työntekijän ja lapsen/nuoren välistä vuorovaikutusta sekä vahvistaa heitä ilmaisemaan omia kokemuksiaan, ajatuksiaan ja tunteitaan. Koulutuksessa käsiteltäviä teemoja ovat mm. toiminnalliset välineet vuorovaikutuksessa eri-ikäisten asiakkaiden kanssa, lapsen kohtaaminen välineiden avulla ja työskentelyn eettisyys.

Vuonna 2015 ei järjestetty koulutuksia, koska ei ollut kysyntää.

Sijoitettujen lasten vertaisryhmämalli

Pesäpuu on kehittänyt Sijoitettujen lasten/sijaisvanhempien vertaisryhmämallin ja juurruttanut sitä järjestämällä ohjaajakoulutusta, ohjaamalla ryhmiä, kirjoittamalla aiheesta artikkeleita, pitämällä työpajoja niin kotimaassa kuin ulkomaillakin sekä tekemällä yhteistyötä muiden lasten vertaisryhmätoimijoiden kanssa. Koulutuspalautteen mukaan sekä sijoitetut lapset että sijaisvanhemmat ovat kokeneet hyötyvänsä vertaisryhmistä. Lasten vertaistukiryhmien juurtuminen Suomeen on kuitenkin kunnissa törmännyt rakenteellisiin ongelmiin ja resurssipulaan.

Perhehoitajalakiin on kirjattu sijaisperheiden oikeus saada tukea. Sijoitettujen lasten ja sijaisvanhempien vertaisryhmätoiminta on yksi keskeinen tukimuoto. Myös sijaisperheiden omat lapset tarvitsevat tietoa ja vertaistukea.

Pesäpuussa halutaan kartoittaa sijoitettujen lasten ja sijaisperheiden omien lasten vertaistuen tarve: millaisia vertaistuen muotoja on kehitetty ja on käytössä. Tarpeen on selvittää, onko lasten vertaistuelle tilaa, ja minkälaisessa muodossa se saataisiin pysyväksi osaksi sijoitettujen lasten ja sijaisperheiden tukipalettia.

Pesäpuu haki RAY:ltä Näkymätön Ninni - Sijaissisarret näkyviksi perhehoidossa -projektiin rahoitusta vuosille 2015–2017. Rahoitusta ei saatu ja projektissa suunniteltu vertaisryhmien tarpeen selvitys siirtyi tuleville vuosille. Opaskirjan myymistä jatkettiin.

Sijaissisaruus, sijaisperheen biologisten lasten valmennus ja tuki

Jokaisella sijoitetulla lapsella ja nuorella on oikeus päästä hyvin valmennettuun ja tuettuun sijaisperheeseen. Sijaisperheen omilla lapsilla on keskeinen rooli sijoituksen onnistumisessa. Siksi laadukkaan sijaisvanhempien valmennuksen lisäksi on kiinnitettävä huomio sijaissisarten valmennukseen ja tukeen. He tarvitsevat valmennusta ja tukea siinä missä sijaisvanhemmatkin.

Pesäpuu ry on tuottanut materiaalin sijaisvanhemmuutta harkitsevien perheiden omille lapsille ja nuorille. Sijaissisaruuksopaat on kehitetty yhteistyössä kokemusasiantuntijoiden ja ammattilaisten kanssa. Oppaat on tarkoitettu oheismateriaaliksi Sijaissisarten ennakkovalmennukseen ja vertaisryhmiin. Oppaita voidaan käyttää myös yksilötyöskentelyssä PRIDE-valmennuksen aikana tai sosiaalityöntekijän tapaamisissa.

Sijaissisarten huomioimisen tärkeys on tiedostettu jo aiemminkin, mutta lasten omia valmennuksia ei ole juurikaan ollut ja sijaissisarten tuki on ollut vähäistä. Sijaissisarten huomioimisen ja tuen tärkeyttä pidetään

aktiivisesti esillä perhehoitoa kehitettäessä. Lapsilla tulee olla yhtäläinen oikeus omaan valmennukseen kuin aikuisillakin. Norjassa on valmistunut vuonna 2014 malli sijaissisararten huomioimiseen PRIDE-valmennuksen yhteydessä. Yhteistyöstä sijaissisarusteeman kehittämiseksi ja syventämiseksi on sovittu Bufetatin kanssa.

Pesäpuu haki RAY:ltä Näkymätön Ninni - Sijaissisaret näkyviksi perhehoidossa -projektiin rahoitusta vuosille 2015–2017. Rahoitusta ei saatu sijaissisarouden tuen kehittämiseen, joten teemaan liittyvä kehittämistyö on jatkunut suunniteltua pienimuotoisemmin.

Osin Pesäpuussa tehdyn pitkäjännitteisen ja suunnitelmallisen kehittämistyön ja ohjaajakoulutusten ansiosta kiinnostus sisaruussuhteiden merkitystä ja tukemista kohtaan on kasvanut. Vaikutukset näkyvät aiempaa aktiivisempaa työskentelynä sijais- tai adoptiovanhemmuutta harkitsevien perheiden lasten kanssa ennakkovalmennuksen aikana sekä sijaissisarusten tuessa muutamilla alueilla Suomessa. Pesäpuuta onkin konsultoitu vuoden aikana useasti sijaissisarusten ennakkovalmennukseen ja tukeen liittyen. Pesäpuu on luonut yhteyksiä koulutettujen ohjaajien ja teemasta kiinnostuneiden välillä.

Sijaisvanhemmuutta harkitsevien perheiden lasten valmennukseen ja lasten myöhemmin saamaan tukeen liittyvät kysymykset nousivat vuoden aikana esiin myös kolmen kunnan sosiaalityöntekijöiden kanssa käydyissä keskusteluissa. Sosiaalityöntekijät arvioivat, että sijaisvanhempien omiin lapsiin liittyvät kysymykset olisivat taustalla jopa yli puolessa niissä tilanteissa, jolloin lapsen sijoitus sijaisperheeseen päättyy ennakoimattomasti ensimmäisen kolmen vuoden aikana sijoitushetkestä.

Vuoden 2015 aikana on jatkettu sijaissisarusteeman liittämistä entistä syvemmin PRIDE-ennakkovalmennukseen. Vuoden lopussa aloitettiin työskentely PRIDE-valmennukseen liittyvien valmiuksien avaamiseksi valmennukseen osallistuville sekä sijaissisaruteen liittyvien kysymysten liittäminen arviointiprosessiin. Tavoitteena on sijaissisarusten osallisuuden vahvistaminen sekä ennakkovalmennuksessa että sijoitusprosessin aikana. Erään sijaissisaruksen sanoin: ”On tärkeää, että jo valmennuksen aikana perheen lapset saavat kanavan auki eli tarpeeksi tietoa sekä mahdollisuuden ilmaista tunteitaan ja ajatuksiaan. Se antaa luvan ja rohkaisee kertomaan omista tunteista sijoituksen jälkeenkin.”

Sijaissisaruuutta ja sisaruussuhteita käsiteltiin lokakuussa Oulussa ja Helsingissä järjestetyissä PRIDE-kouluttajien työkokouksissa.

Oulussa järjestetyssä työkokouksessa esitettiin toive, että vuonna 2016 Sijaissisarusten valmennus ja tuki -koulutus pidettäisiin myös Pohjois-Suomessa. Tähänastiset koulutuspäivät ovat kaikki olleet eteläisessä Suomessa. Kokouksen jälkeen käynnistyi valmistelu koulutuksen järjestämisestä vuonna 2016 Oulussa.

Sijaissisararten valmennus ja tuki -koulutus toteutui vuonna 2015 kerran ja osallistujia oli 14. Toinen kouluttaja oli itse sijaissisarena kasvanut kokemusasiantuntija. Koulutukseen osallistui myös toinen sijaissisarouden kokemusasiantuntija, joka oli valmistautunut kertomaan osallistujille omista kokemuksistaan. Koulutuksen sisällön suunnittelukokouksia kokemusasiantuntijoiden kanssa järjestettiin syksyn aikana kolmesti.

Vuoden 2016 Perhehoidon päivien suunnittelu alkoi syksyllä 2015. Päivien ohjelmaan liittyvään nuorten osuuteen on suunnitteilla liittää myös sijaissisarouden teema.

Pesäpuuta konsultoitii jonkun verran opinnäytetöitä varten. Toukokuussa valmistui ansiokas Veera Jahnuksen sosiaalipsykologian alaan kuuluva Pro gradu-tutkielma: ”Sisaruksia sijoituksen myötä: Narratiivinen tutkimus sijaisvanhempien aikuistuneiden biologisten lasten kertomuksista”.

Pienten lasten osallisuuden ja kokemusasiantuntijuuden vahvistaminen lastensuojelussa

Lasten osallisuuden kehittämistyö on jatkoa Pesäpuun Selviytyjät-tiimin työlle, josta on saatu paljon hyviä kokemuksia nuorten äänen ja osallisuuden vahvistamiseksi lastensuojelussa. Hyvien kokemusten innoittamana on lähdetty etsimään pienten, 6-8-vuotiaiden lasten osallisuuden mahdollisuuksia lastensuojelun kehittämisessä. Pienten lasten osallisuutta ei ole Suomessa vielä juurikaan kehitetty, joten kehittämistyössä ollaan oltu täysin uuden ja ajankohtaisen haasteen äärellä. Pesäpuussa kehittämistyö aloitettiin käytännössä vuonna 2013 osana Osallisuuden valmiudet ja taidot -projektia. Nytemmin lasten osallisuuden ja kokemusasiantuntijuuden vahvistamisen eli salapoliisitoiminnan kehittämistyötä on tehty osana Pesäpuun perustyötä.

Salapoliisitoiminnan tavoitteena on lisätä pienten lasten osallisuutta lastensuojelussa ja kehittää työkäytäntöjä, joissa lasten oma kokemusasiantuntijuus saisi vahvemman aseman käytännön lastensuojelutyössä. Lisäksi tavoitteena on kehittää lapsen äänen kuulemisen menetelmiä ja tuottaa materiaalia lastensuojelun työntekijöiden käyttöön.

Toimintavuoden aikana Salapoliisityö on saanut lisää jalansijaa ja työ on kiinnostanut laajasti Suomessa ja Suomen rajojen ulkopuolella.

Alkuvuodesta pidimme Lähemmäs-projektin ja Varsinais-Suomen kehittämissyksikön kanssa alueen työntekijöille tilaisuuden, jossa kerroimme marraskuussa 2014 pidetyn lasten ja läheisten foorumin tuloksista. Lasten viesteistä läheisistä ja ikävästä teetettiin myös julisteet ja postikortit. Salapoliisitoiminta levisi foorumin innostamana Saloon. Olemme konsultoineet ja tukeneet Pesäpuusta käsin Salon salapoliisitoimintaa. Salon salapoliisit tekivät yhteistyötä kanssamme mm. tutkimalla toivon teemaa ja tekemällä toivon koristeita Kansallismuseon joulukuusimetsään, jossa Pesäpuulla oli oma Toivonpuu.

Valtakunnallisilla Lastensuojelun keskusliiton järjestämällä sijaishuollon päivillä Lahdessa Salapoliisit ja Lähemmäs-projekti nosti esiin lasten foorumissa esiin nousseen ikäväteeman. Salapoliisien viestit ikävän helpottamisen keinoista puhutteli yleisöä ja saimme jälkikäteen runsaasti palautetta ikäväteemaan tärkeydestä ja kuinka se lasten kokemuksena oli herättänyt työntekijöitä ottamaan asia lasten kanssa puheeksi. Esimerkiksi Espoon perhehoito innostui valitsemaan ikäväteeman perhehoidon kärkiteemaksi ja pyysi Pesäpuuta yhteistyöhön. Kirjoitimme teemasta myös jutun Pesäpuun tiedotteeseen.

Vuosi 2015 on ollut lasten kanssa tuotetun tiedon koontia ja jäsentämistä. Lasten tuottamasta tiedosta kirjoitettiin lasten oma opas lastensuojelusta, joka saatiin vuoden lopussa taittoon. Lapset pilotoivat ja kommentoivat opasta vielä kevään 2016 aikana ja se menee painoon kesällä. Lasten oppaan rinnalla on kirjoitettu omaa opasta aikuisille. Aikuisten opas julkaistaan samaan aikaan lasten oppaan kanssa. Vuoden aikana tuotettiin myös muuta materiaalia mm. postikortteja ja paperinukke Mäyrästä.

Vuoden aikana käytiin puhumassa Salapoliiseista mm. Hyvinkään perhehoitoyksikkö Pihlajassa ja Helsingin kaupungin perhehoidossa. Salapoliisitoimintaa ja erityisesti ryhmissä olleiden lasten näkemyksiä kodista kerrottiin myös kansainvälisessä tutkijaverkostossa Tampereella professori Tarja Pösön kutsumana. Salapoliisitoiminta herättää kiinnostusta myös Suomen rajojen ulkopuolella. Salapoliisiesite käännettiin englanniksi ja sitä vietiin myös Australian IFCOOn.

Salapoliisitoiminnan työntekijäresursseissa tapahtui muutos, kun kokemusasiantuntijatyöntekijä jäi äitiyslomalle. Salapoliisitoimintaa on tehty tiiviissä yhteistyössä Lähemmäs-hankkeen kanssa.

Salapoliisityötä tukee ideointiryhmä, jossa pienten lasten osallisuudesta kiinnostuneet tahot ovat mukana ideoimassa ja kehittämässä työtämme. Yhteistyötä lapsiasiavaltuutetun kanssa jatkettiin ja hän kävi vieraana Pesäpuun Helsingin toimistolla.

Teimme vuoden aikana myös uudenlaisen avauksen vauvojen ja taaperoiden osallisuuden kehittämiseksi. Toteutimme yhteistyössä Ensi- ja turvakotien liiton Kannusta minut vahvaksi -hankkeen kanssa osallisuuskierueen Lahden ja Oulun ensi- ja turvakodeissa. Kevään aikana pohdimme pienten lasten osallisuuden kysymyksiä työntekijöiden kesken ja syksyllä mukaan otettiin vauvat ja heidän vanhempansa. Molemmilla paikkakunnilla oli kaksi päivän mittaista työskentelyä. Nuorin osallistujista oli vasta neljä päivää vanha. Kiertueella kehitettiin uudenlaisia menetelmiä ja saatiin tärkeitä kokemuksia vauvatyön kehittämisestä. Kävimme kertomassa kiertueen kokemuksista ja oivalluksista Ensi- ja turvakotien liiton valtakunnallisilla työkokouspäivillä, jossa oli 100 osallistujaa. Kiertueen kokemukset innostavat jatkamaan työn kehittämistä edelleen.

Mahdollistetaan nuorten osallisuus lastensuojelussa

Pesäpuu ry:n OSALLISUUDEN TAIDOT JA VALMIUDET - lapset ja nuoret resurssina lastensuojelun sijaishuollossa -toiminta siirtyi vuonna 2014 kohdennetun avustuksen piiriin. Se jatkaa vuonna 2015 kansallista ja kansainvälistä lastensuojelun kehittämis- ja vaikuttamistyötä. Toiminnan ytimessä on Pesäpuu ry:n Selviytyjät-tiimi, jonka jäsenet ovat 18–28-vuotiaita sijaishuollon/jälkihuollon asiakkaita tai asiakkaana olleita nuoria aikuisia.

Tavoite: Sijaishuollon asiakkaina olevat tai olleet nuoret otetaan mukaan lastensuojeluprosesseihin yksilöinä, yhteisön jäseninä ja yhteiskunnallisina vaikuttajina.

Pesäpuu ry:n Selviytyjät-tiimi

Selviytyjät-tiimissä on vajaat kaksikymmentä nuorta kokemusasiantuntijaa. Tiimin vetäjinä toimivat Pesäpuu ry:n kehittämispäällikkö Johanna Barkman ja Mehiläisen lastensuojeluyksikön johtaja Marko Nikkanen.

Selviytyjät-tiimin aloittaessa toimintansa vuonna 2008 siihen kuului 10 nuorta naista. Tiimiä on avattu uusille nuorille kolme kertaa ja toimintavuonna 2015 ryhmä tullaan aukaisemaan neljännen kerran. Ryhmään kutsutaan nuoria, joilla on sekä kykyä että tahtoa kehittämistyötä kohtaan. Tapaamisilla tiimi läpikäy kokemuksiaan ja erilaisia tapahtumia pohtien yhdessä niiden herättämiä tunteita ja ajatuksia. Tapaamisten välillä käydään keskustelua suljetussa Facebook-ryhmässä. Tiimillä on myös avoin Facebook-ryhmä, jossa tiedotetaan tiimin tapahtumista.

Tiimillä on yksi kokopäiväinen ja kaksi osa-aikaista työntekijää, tämän lisäksi nuoria palkataan projektiluontoisesti erilaisiin tehtäviin. Työntekijät tapaavat säännöllisin väliajoin, sillä osa nuorista työskentelee kotoa käsin.

Selviytyjät-tiimin taustalla toimii ideointiryhmä, jonka jäsenet edustavat eri yhteistyökumppaneita. Selviytyjät toimivat kiinteässä yhteistyössä ja vuorovaikutuksessa sekä Pesäpuun perustyötä tekevän että projektihenkilöstön kanssa.

Vuonna 2015 Selviytyjät-tiimi jatkoi toimintaansa entiseen tapaan. Tiimi kokoontui kaksi kertaa lukukaudessa, joista yksi oli viikonlopun mittainen työskentelyviikonloppu. Näiden lisäksi tiimi tapasi erilaisten paikallisten ja valtakunnallisten tapahtumien yhteydessä.

Tiimiä avattiin kahdelle uudelle kokemusasiantuntijanuorelle. Tavoitteena oli kutsua tiimiin 3-5 uutta jäsentä toimintavuoden aikana. Nuorilla tulee kuitenkin olla valmiuksia kehittämis- ja vaikuttamistoimintaan. Tiimin avaamisella vahvistettiin Selviytyjät-tiimin omia toimintoja sekä pyritään tukemaan paikallisten kehittäjäryhmien toimintaa rekrytoimalla nuoria näistä olemassa olevista ryhmistä.

Toimintavuoden aikana aloitettiin pohdinnat siitä, mihin suuntaan toimintaa lähdetään viemään. Vuoden tärkein tapahtuma oli Valoa näkyvissä II lapsen ja nuoret kokemusasiantuntijoina -foorumi, tärkeimmäksi toiminnoiksi koettiin kokemusasiantuntijuuden mentorointi ja tuki sekä työvälineen (CHECKPOINT-peli) valmistuminen.*

Selviytyjät-tiimi saa tukea ja vahvistusta toiminnalleen yhteisistä pohdinnoista ja tapahtumista yhteistyökumppaneiden kanssa. Familiar jatkaa tärkeänä yhteistyökumppanina.

Toiminnastaan tiimi tiedotti julkisessa Facebook-yhteisössä "Pesäpuu ry:n Selviytyjät". Yhteisössä on tällä hetkellä yli kolmesataa jäsentä.

Osallisuuden ja osaamisen vahvistaminen

Vuonna 2015 Pesäpuu ry:n Selviytyjät-tiimin toiminnan ytimessä on kehittäjäryhmäkoulutus, paikallisten ryhmien mentorointi ja käsikirjan valmistuminen.

Sosiaali- ja terveysministeriön asettamassa Toimiva lastensuojelu -selvitysryhmän loppuraportissa (2013: 19) ehdotetaan lakiin lisättäväksi säännös lastensuojelun kokemusasiantuntijaryhmien perustamisesta ja toiminnasta. Uudistus on noussut kritiikistä, jonka mukaan asiakkaan ääni kuuluu huonosti palvelujen arvioinnissa ja kehittämisessä. Jotta tämä mahdollistuisi, työntekijät tarvitsevat opastusta, valmiuksia ja taitoja nuorten kokemusasiantuntijoiden tasa-arvoiseen kohtaamiseen sekä kehittäjä- ja vaikuttajaryhmien ohjaamiseen.

Kokemusasiantuntijaryhmiä vetääkseen työntekijät tarvitsevat osaamisensa päivittämistä ja pohdintaa lastensuojelun eettisten kysymysten, arvojen ja asenteiden suhteen. Lasten ja nuorten osallistumista kehittäjä- ja vaikuttamistyöhön ohjaa lapsilähtöisyyden näkökulmat, jonka perustana on ajatus siitä, että osallistumisen ja osallisuuden tulee tukea ja auttaa lasta eteenpäin elämässään sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä.

Olemassa olevien ja uusien kehittäjäryhmien mentorointi jatkui vuoden 2015 aikana. Mentorointiin kuuluu työntekijöiden kouluttaminen kehittäjäryhmän perustamiseen ja käynnistämiseen sekä ryhmän elinkaareen liittyvistä eettisistä periaatteista. Lisäksi tiimi oli paikallisten kehittäjäryhmien käytettävissä aina heidän tarvitessa neuvoa ja ohjausta.

Vuonna 2015 tiimi myös viimeisteli CHECKPOINT - Mitä kuuluu tänään? -pelin, jonka tarkoituksena on pysähtyä tarkastelemaan nuoren kanssa hänen elämänsä: auttaa nuorta kertomaan siitä, millaisia tarpeita, odotuksia, motiiveja, ajatuksia ja tunteita hänelle on mielessään. Mitä hänelle kuuluu juuri tänään? Selviytyjät keräsivät ja työstivät kortteihin sisältyvät väittämät vuosina 2011–2015 järjestetyistä Nuorten foorumeista, joissa nuoret pohtivat omaa elämänsä lastensuojelun sijaishuollon asiakkaina. Peliä kehitettiin Selviytyjien toimesta, ja sitä testattiin kentällä käytännössä. Saadun palautteen perusteella peliä ja sen ohjeistusta hiottiin, kunnes se julkaistiin loppuvuodesta 2015.*

Toimintavuodelle kaavailtu kokemusasiantuntijaopas ja -koulutus siirtyivät seuraavaan vuoteen. Valoa näkyvissä II -foorumi toimi areenana, josta saatiin lisää tietoa siitä, millaisia kysymyksiä paikalliset kehittäjäryhmät ja ammattilaiset kaipaavat.

Selviytyjät-tiimin kokemuksista koottiin kokemusasiantuntijaopas työntekijöille tieto-, työväline- ja koulutuspaketiksi: "VOIMAA, MUUTOSVOIMAA – kohti nuorten kokemusasiantuntijuutta." Opas valmistuu vuoden 2016 aikana. Oppaassa hyödynnetään tiimin toiminnasta nousevaa monipuolista kokemustietoa, jonka ytimessä on kohtaaminen ja yhteistyö. Opasta voidaan käyttää laajasti paikallisella ja yhteiskunnallisella tasolla.

Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos kutsui Pesäpuun ja Selviytyjät-tiimin yhteistyökumppanikseen sijaishuollon sosiaalityöntekijöille suunnattuun Uskomme Sinuun – Usko Sinäkin -kuulemis- ja vaikuttamiskiertueelle 2014. Muut kumppanit ovat Lastensuojelun Keskusliitto, lapsiasiavaltuutetun toimisto, Nuorten Ystävät ry ja Lastensuojelun osaamiskeskukset. Selviytyjät tarkastelivat kiertueella aikuisten asenteita, tunteita ja ajatuksia suhteessa lasten ja nuorten osallisuuteen.

Yhteistyö valtion eri toimijoiden kanssa jatkui myös vuodelle 2015. Sosiaali- ja terveysministeriön kanssa tehtiin yhteistyötä liittyen lasten ja nuorten osallisuuteen lastensuojelussa, muun muassa yhteisten puheenvuorojen ja esiintymisten yhteydessä. Selviytyjät sai myös kutsun Valtioneuvoston kärkihankkeen "Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma"-ohjausryhmään.

Nuorten foorumit

Selviytyjät-tiimi on kehittänyt nuorilta nuorille suunnatun foorumimallin, joka toimii sekä vertaistukena että vaikuttamisen välineenä. Foorumeja järjestetään vuosittain eri puolella Suomea ja ne toimivat sekä yksilöllisellä, yhteisöllisellä että yhteiskunnallisella tasolla.

Foorumeiden ideana on ottaa nuoret aktiivisesti mukaan kehittämään lastensuojelun käytäntöjä. Päivän työskentely tarjoaa tilan oman elämän ja arjen tapahtumien jakamiselle, joista Selviytyjät-tiimi kiteyttää viestit eteenpäin lastensuojelun työntekijöiden ja päättäjien tietoon.

Foorumeiden tavoitteena on kuulla sijoitettujen nuorten tarinoita ja viedä niitä eteenpäin valtakunnalliseen kehittämistyöhön. Foorumeissa ovat esillä nuorille tärkeät asiat heidän itsensä esiin nostamina. Näistä sadoista äänistä koostuu Selviytyjien yhteiskunnallisen vaikuttamistyön ydin. Voimme todeta, että toimintamme koskettaa paikallisia nuoria, joiden tarinat ulottuvat valtakunnalliselle ja kansainväliselle tasolle.

Valtakunnallisia foorumeita on järjestetty yhteistyössä useiden yhteistyökumppaneiden kanssa, joista tärkeimpiä ovat Lastensuojelun Keskusliitto, Osallisuuden aika ry, Sinut ry, Lapsiasiavaltuutettu ja kuntatoimijat.

Vuonna 2015 toteutettiin kaksi paikallista Nuorten foorumia. Ensimmäinen oli Vaasassa, jossa keskusteltiin nuorten näkemyksistä sijaishuollossa ja pohdittiin paikallisen kehittäjäryhmän perustamista. Toinen foorumi toteutettiin Anttolassa Vantaan kaupungin perhehoidon nuorille, jossa puhuttiin hyvästä olemisesta perhehoidossa.

Näiden Nuorten Foorumin lisäksi Selviytyjät oli mukana toteuttamassa Lahden Sijaishuollonpäivien yhteydessä järjestettyä Nuorten Päivää yhdessä Osallisuuden Aika ry:n, Lastensuojelun Keskusliiton, Sinut ry:n ja paikallisten nuorten kanssa. Nuorten Päivään osallistui noin 30 nuorta ympäri Suomen.

ISÄMME-kirjaprojekti ei toimintavuoden aikana edennyt. Edellinen toimintavuosi osoitti, että avoin kirjoittajakutsu ei ole toimivin ratkaisu näin haastavassa ja henkilökohtaisessa aiheessa. Toimintavuoden aikana etsimme vaihtoehtoisia tapoja sekä kerätä että työstää tarinoita yhdessä kohtaamiemme sijoitettujen nuorten kanssa. Tarinakirjan tavoitteena on avata isäkeskustelua lastensuojelussa. Isät ovat usein näkymättömiä, mutta silti merkityksellisiä sekä hyvässä että pahassa. Tavoitteena on myös, että isät tulevat kosketetuksi ja mahdollisesti muuttavat asennettaan ja toimintaansa suhteessa sijoitettuun nuoreen.

Nuoret nuorille mentorointi kehitetään edelleenkin siten, että Nuorten foorumeista hyväksi havaittua käytäntöä siirretään sekä perhehoidon tukitoiminnan osaksi että laitoksissa toteutettaviksi muutaman tunnin mittaisiksi ”minifoorumeiksi”.

Valtakunnallinen vaikuttamistyö

Valtakunnallinen ja tulevaisuuteen painottuva kehittämistyö on Selviytyjien toiminnan ytimessä. Useat tiimin esiin nostamat teemat ja toimintatavat ovat olleet esillä suomalaisessa lastensuojelukeskustelussa sekä kehittämistyössä ensimmäistä kertaa. Voidaankin todeta, että nuoret kokemusasiantuntijat yhdessä vetäjiensä kanssa ovat kulkeneet kaksi askelta edellä lastensuojelun valtakunnallisessa kehittämistyössä.

Selviytyjien kutsuma Valoa näkyvissä II – lapset ja nuoret asiantuntijoina lastensuojelussa -foorumi kokosi yhteen paikalliset kehittäjäryhmät ja aikuisia: päättäjiä, kehittäjiä, tutkijoita ja virkamiehiä. Foorumin suojelijana toimi lapsiasiavaltuutettu Tuomas Kurttila. Valtakunnallisen nuorista ja aikuisista koostuvan Kehittäjäverkostofoorumin tavoitteena oli herättää keskustelua lastensuojelun pulmakohdista, siitä, millaisia asioita nuoret paikallisilla tasoilla nostavat. Valoa Näkyvissä II -foorumiin osallistui nuoria yli kymmenestä kehittäjäryhmästä ympäri Suomen, osallistujia päivässä oli yli 100. Foorumin puheenvuoroista koottiin raportti, jota levitettiin laaja-alaisesti. Yhteiseksi manifestiksi päivässä laadittiin ”Kaikilla lastensuojelussa pitää olla mahdollisuus kokea kokemusten jakamisen voima”.

Yhdessä teimme historiaa, kun lastensuojelun nuoret kokemusasiantuntijat, päättäjät, kehittäjät, tutkijat ja virkamiehet kokoontuivat Säätytalolle. Kokemus oli kaikille merkittävä. Foorumi teki näkyväksi sen, miten paljon Suomessa on nuorista koostuvia kehittäjäryhmiä ja miten innokkaana, tosissaan ja viisaina he tehtävänsä hoitavat. Valoa Näkyvissä II -verkosto haluaa tukea ja vahvistaa kehittäjäryhmien välistä keskustelua vuosittain.

Valoa Näkyvissä II -foorumin myötä Selviytyjät koordinoivat Eduskunnan Lapsen puolesta -ryhmän ja lastensuojelun kokemusasiantuntijoiden tapaamista 8.12.15 Eduskunnan Pikkuparlamentissa. Tilaisuudessa oli mukana Valoa näkyvissä -foorumin suunnittelu- ja toteuttamistahot: Stadin vahvat vaikuttajat, valtion koulukotien Kokemuksista voimaa -hankkeen aikuisia ja nuoria, Osallisuuden aika ry, Lastensuojelun Keskusliitto, Familiar ja Nuorten Ystävät ry.

Selviytyjät-tiimi oli myös mukana Pesäpuu ry:n PRIDE-ohjelman 20-vuotisjuhlan ideoinnissa, suunnittelussa ja toteutuksessa.

Selviytyjät-tiimi sai myös kutsun Hallituksen Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman ohjausryhmään. Lisäksi Selviytyjiä on pyydetty koordinoimaan lastensuojelun kokemusasiantuntija verkoston hyödyntämistä muutoshankkeen kommentoinnissa.

Tiimin jäsen tekee väitöskirjatutkimusta aiheesta Kadonneet ja karanneet lapset sekä luvatta sijoituspaikasta poistuvat nuoret – Missing Children. Aihe on tärkeä ja ajankohtainen, jonka vuoksi se on pyritty ottamaan myös osaksi tiimin toimintoja. Tiimi on ollut edelläkävijä aiheen tieteellisessä ja kokemukseen perustuvassa tutkimuksessa Suomessa ja kouluttautunut aiheen tiimoilta kansainvälisesti. Valtakunnallisesti aihetta on käsitelty vähän ja tiimin osaaminen edustaa valtakunnan kärkeä ja omaamme kontaktit jo olemassa oleviin kansainvälisiin toimijoihin sekä kansallisiin sidosryhmiin asian jatkojalostusta silmällä pitäen. Toimintavuoden aikana Selviytyjät-tiimin jäsen sai luennoitsijakutsun Missing Children European kautta aikojen toiseen akateemiseen kadonneiden lasten seminaariin Brysseliin. Kyseisessä tilaisuudessa julkaistiin alustavia havaintoja sijoituspaikasta luvatta poistumisista. Toinen akateeminen luento aiheesta on myös jo pidetty ja varsinaisen artikkelin kirjoittamistyö yhteistyössä Pesäpuun, Vaasan yliopiston ja Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa on alkamassa. Edelleen kartoitamme mahdollisuuksia ottaa aihe osaksi Pesäpuun ja Selviytyjien toimintoja.

Selviytyjät-tiimi jatkoi vaikuttamistyötään erilaisissa valtakunnallisissa ja paikallisissa lastensuojeluseminaareissa sekä aktiivisina osallistujina että luennoitsijoina. Selviytyjät-tiimin toiminta on ollut ja tulee jatkossakin olemaan näkyvästi esillä kansallisessa lastensuojelukeskustelussa. Tiimi koetaan luotettavana ja osaavana yhteistyökumppanina.

Lastensuojelun käsikirjan toimitusneuvosto

Lastensuojelun käsikirja on suunnattu sosiaalialan ammattilaisille ja kaikille lastensuojelun parissa työskenteleville sekä yhteistyökumppaneille ja alalle opiskeleville. Käsikirjaa lukee myös lastensuojelun asiakkaat ja sen avulla voi kertoa lastensuojelutyöstä lastensuojelun asiakkaille. Käsikirjaa käytetään myös työhön perehdyttämisen välineenä ja sitä lukee noin 40 000 käyttäjää kuukaudessa. Käsikirjan ylläpidosta vastaa Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) Lapset, nuoret ja perheet -yksikkö. Käsikirjalla on oma toimitus, lakityöryhmä sekä toimitusneuvosto.

Selviytyjät ovat mukana toimitusneuvostossa, joka koostuu käsikirjan keskeisimpien käyttäjätahojen sekä lastensuojelua valtakunnallisesti ohjaavien tahojen edustajista ja tuo työskentelyyn käyttäjänäkökulman. Toimitusneuvoston tehtävänä on toimia käsikirjan kehittämistyön tukena. Tämän lisäksi toimitusneuvosto linjaa ja arvioi käsikirjan sisältöä. Selviytyjät ovat omalla panoksellaan osallistuneet käsikirjan toimitusneuvoston kokouksiin, muokanneet ja kommentoineet käsikirjan sisältöä sekä vuoden 2016 aikana myös tuottamassa omaa tekstiä käsikirjaan. Lastensuojelun käsikirjan toimitusneuvoston toimikausi on 1.1.2015–31.12.2016.

Kansainvälinen toiminta

Kansainvälisesti katsottuna Selviytyjät-tiimin harjoittama vaikuttamis-, vertais- ja osallisuustoiminta on todettu Euroopan komission tasolla saakka hyväksi ja toimivaksi käytännöksi. Kehittämistyön ytimessä olevat lasten ja nuorten hyvät ja huonot kokemukset ovat Euroopan ja maailmanlaajuisesti hyvin samankaltaisia. Selviytyjät-tiimi on todettu luotettavaksi ja laadukkaaksi yhteistyökumppaniksi kansainvälisessä kehittämistyössä. Hyötyjinä yhteistyössä ovat olleet Selviytyjät-tiimin jäsenet, tiimin kohtaamat nuoret sekä kansalliset ja kansainväliset kumppanit verkostoineen. Selviytyjät-tiimi ja suomalainen lastensuojelun kehittämistyö on arvostettu ja tunnustettu osaamisalue kansainvälisesti. Toiminta tarjoaa positiivisia mielikuvia suomalaisuudesta ja suomalaisesta osaamisesta.

Kansainvälisen toiminnan ytimessä on vastavuoroisuus. Tiimin jäsenet yksilötasolla ja tiimi kokonaisuutena saa kansainvälisestä toiminnasta voimavaroja henkilökohtaiseen työhön ja tiimin toimintaan. Koska kansainväliset tilaisuudet liittyvät hyviin käytäntöihin ja kehittämistyöhön, Selviytyjät-tiimi jatkaa näissä tilaisuuksissa omien teesiensä jakamista, joka on vientityötä parhaimmillaan.

Vuonna 2015 Selviytyjät-tiimi jatkoi kehittämis- ja yhteistyötä osana eurooppalaisen sijoitettujen nuorten verkostoa. Aikaisemmin tiimi oli osana Power4youth-verkostoa. Power4youth-verkosto ja verkostoon kuuluvat yksittäiset tiimit olivat valtava resurssi, voimavara, vertaistuki ja tietokanta Selviytyjille ja päinvastoin. Power4youth oli Euroopan laajuisesti merkittävin sijoitettujen nuorten verkosto ja Selviytyjät-tiimistä muodostui keskeinen partneri verkostolle ja sen yksittäisille tiimeille. Power4youth-verkostoa ei enää ole, mutta Selviytyjät-tiimi selvittää vuoden 2016 vuoden aikana muita mahdollisia verkostoja kansainvälisesti, ja varsinkin Euroopan sisällä.

Selviytyjät-tiimi on ollut aktiivisesti mukana IFCO:n toiminnassa jo vuodesta 2011. Vuonna 2015 järjestettiin IFCO:n maailman konferenssi, jonne Selviytyjät ei tänä vuonna poikkeuksellisesti osallistunut. Vuonna 2016 yhteistyötä IFCOn kanssa kuitenkin jatketaan ja kehitetään eteenpäin.

Selviytyjät olivat myös mukana Pohjoismaiden ministerineuvoston alaisen Pohjoismaisen hyvinvointikeskuksen Fokus på barn i familjehem -hankkeessa, jossa pyrittiin ehkäisemään sijoitettujen lasten syrjäytymistä pohjoismaissa nostamalla esiin sijoitettujen nuorten kokemuksia ja kehittämisehdotuksia. Tarkoituksena oli tämän lisäksi levittää tietoa hyvistä käytännöistä (Skolfam, Pesäpuu ry:n SISUKAS, Systemaattinen terveystarkastus ja terveyskortti) sijoitettujen lasten ja nuorten tilanteen parantamiseksi.

Hanke oli jatkoa aiemmalla yhteispohjoismaiselle varhaisen puuttumisen hankkeelle, Tidiga insatser. Hankkeessa toteutettiin yhteispohjoismainen työpaja, jossa oli mukana nuoria kokemusasiantuntijoita kaikista pohjoismaista. Suomen edustajat tulivat Selviytyjistä, Oulun kehittäjänuorista sekä Osallisuuden Aika ry:stä. Tästä työpajasta filmattiin elokuva ja nuorten kokemuksista koottiin loppuraportti.

Hyviä käytäntöjä, raportteja sekä elokuvaa nuorten kokemuksista esiteltiin loppuseminaareissa eri pohjoismaissa. Tukholmassa Selviytyjät oli valittu yhdeksi hyvien käytäntöjen malliesimerkiksi. Selviytyjien osuus koostui siis puheenvuorosta, videon julkaisusta ja loppupaneelista. Samankaltaisia seminaareja pidettiin myös Helsingissä (Osallisuuden Aika ry mukana paneelissa), Reykjavikissa ja Kööpenhaminassa.

Pohjoismainen hyvinvointikeskus järjesti Lissabonissa European Social Network -seminaarin alla kaikkia hankkeita kuvailevan Nordic Dayn. Edellä mainittu video esitettiin kyseisessä tilaisuudessa eurooppalaisille sosiaalialan päättäjille. Selviytyjät pitivät tilaisuudessa nuorten tarpeita kuvailevan puheenvuoron.

Osana Pohjoismaisen hyvinvointikeskuksen kautta tehtyä yhteistyötä Selviytyjien edustaja tapasi kahdenkeskisessä tapaamisessa Islannissa Islannin lapsiasiavaltuutetun.

Arviointi

Nuorten foorumeissa kerättyä palauteaineistoa käytetään toiminnan arvioimiseen. Perustettujen kokemusasiantuntijaryhmien palaute omasta toiminnasta on ensiarvoisen tärkeää, sillä tietoa tarvitaan siitä, miten työtekijät ja vapaaehtoisina toimivat nuoret kokemusasiantuntijat kokevat toiminnan, mitä he kaipaavat tuekseen ja toiminnan ylläpitämiseen. Millaista myös näkymätöntä työtä tehdään ryhmässä? Tätä palautetta kerätään muutaman kerran vuodessa helposti täytettävällä kyselylomakkeella.

Jo kehitettyjä tuotteita ja työvälineitä käytetään nuorten foorumeissa ja muissa tapahtumissa ja kerätään niistä arvioita. Saatuja arvioita käytetään tuotteiden edelleen kehittämiseen.

Yhteistyötahojen kanssa arvioidaan jatkuvasti toimintaa ja kartoitetaan samalla myös uusia kumppaneita. Tärkeää on pitää yllä kysymystä: millaista toimintaa ja tukea sijoitetut nuoret saavat, tarvitsevat ja ovat halukkaita vastaanottamaan? Jatketaan edelleen vastausten keräämistä näihin kysymyksiin.

Alkuvuodesta 2015 toteutettu Ray:n Tuloksellisuus- ja vaikutusselvitys vahvisti edelleen sitä, että Selviytyjät-tiimin toiminta on yhteistyöverkoston, nuorten ja työtekijöiden näkemysten mukaan menossa oikeaan suuntaan. Vastaajat arvioivat, että toiminta vastaa kentän ja yhteiskunnan tarpeita, se toteutetaan laadukkaasti ja se on nuorista lähtevää. "Ajatuksella ja sydämellä tuotettu kokonaisuus. Selkeää, hyvin organisoitua, urauurtavaa, vaikuttavaa, näkyvää, tehokasta." Tärkeäksi koettiin myös se, että Selviytyjissä nuoret kokemusasiantuntijat ovat vastuullisissa työtehtävissä.

Nuorten foorumeista ja Valoa näkyvissä II -foorumista niin ikään kerättiin kattavat palautteet. Foorumeissa nuoret kokevat tulevansa kuulluksi, näkevät vertaisia ja voimaantuvat yhteisestä tekemisestä. Valoa näkyvissä II -foorumissa merkittävää oli se, että nuoret kokivat olevansa kehittämistyön keskiössä: "Ensimmäistä kertaa koin olleeni "ylpeä" taustoistani, sillä sain nähdä, että niiden ansiosta voin vaikuttaa johonkin tärkeään asiaan merkittävällä tavalla." Myös ammattilaiset toivat esiin toivekuuttaan: " jäi kiitollisuuden tunne siitä, että meillä on niin valtavan paljon viisaita, rohkeita ja elämänhaluisia nuoria tässä maailmassa rakentamassa yhteistä aikuisten vaikuttajien kanssa." Aikuisten palaute kertoo myös yhdessä tekemisen voimasta ja vuosia jatkuneesta pitkäkestoisesta työstä: "Se kertoi pitkäjänteisestä työstä, jota on sinnikkäästi jo tehty. On tapahtunut laadullinen hyppäys kehityksessä. Lastensuojelun kulttuurinen muutos on MAHDOLLINEN leveällä rintamalla."

Valoa näkyvissä II -foorumin nuorten palautteessa korostui kehittäjäryhmien keskinäisen kanssakäymisen tarve. Toimintavuoden lopussa Selviytyjät kutsuivat Tampereen alueella toimivat kehittäjät yhteen ja aloitettiin Voima Vaikuttaa -kehittäjäryhmien verkostotapaamisen ideointi ja suunnittelutyöt. Verkostotapaaminen toteutui Tampereella 16.1.2016.

LAPSEN JA NUORTEN TARPEISTA LÄHTEVÄN PERHEHOIDON SUUNNITELMALLINEN KEHITTÄMINEN

PRIDE-ohjelman malli perhehoidon kehittämiseksi

PRIDE-ohjelma on 14-vaiheinen perhehoidon kehittämisen malli, jossa paneudutaan prosessin eri vaiheisiin päämääristä ja arvoista aina sijaisvanhempien valmennukseen ja tukeen saakka. PRIDE-ohjelmalle on tunnusomaista lapsen tarpeista lähtevä lähestymistapa, suunnitelmallisuus ja selkeät rakenteet.

Tavoite: Lastensuojelukentällä on tiedostettu, että perhehoidon kehittäminen PRIDE-ohjelman mallin mukaan tuottaa hyvää perhehoitoa ja että perhehoidon toimijat tuntevat PRIDE-ohjelman 14 vaihetta ja pystyvät hyödyntämään sitä kehittämistyössään.

Perhehoidon kehittämiskoulutus

Pesäpuu ry:n vuonna 2012 julkaisema kirja *Kukaan ei pärjää yksin* esittelee PRIDE-ohjelman 14-vaihetta käytännönläheisesti. Pesäpuu tarjoaa alueellisesti perhehoidon toimijoille, erityisesti lastensuojelun sosiaalityöntekijöille 1-2 päivän perhehoidon kehittämiskoulutusta, jossa hyödynnetään vuonna 2012 julkaistun kirjan aineistoa.

Vuonna 2015 perhehoidon kehittämiskoulutusta ei järjestetty, koska ei ollut kysyntää.

PRIDE-valmennus

Pesäpuun tavoitteena on ylläpitää ja vahvistaa sijais- tai adoptiovanhemmuutta harkitseville järjestetyn PRIDE-ennakkovalmennuksen laatua. PRIDE-ennakkovalmennus on perhehoitajalain edellytykset täyttävä prosessinomainen valmennus, joka sisältää arviointimenetelmän ja kirjallisen arvioinnin. PRIDE-kouluttajien kouluttaminen ja täydennyskoulutuksesta huolehtiminen sekä valmennusmateriaalin ajan tasalla pitäminen ovat laadun säilyttämisen ja edelleen kehittämisen kannalta keskeisiä tekijöitä.

PRIDE-kouluttajan oppaan sekä osallistujan oppaan päivitystyö on saatu valmiiksi vuoden 2014 aikana. Materiaalin käännöstyö ruotsiksi on myös valmistunut, joten ruotsinkielisten on mahdollista saada ennakkovalmennus omalla äidinkielellään.

PRIDE-kouluttajilta ja koulutukseen osallistuneilta kerätään edelleen kokemustietoa jatkuvan seurantatiedon saamiseksi.

Vuosi 2015 oli PRIDE:n 20-vuotisjuhlavuosi Suomessa. Ensimmäiset PRIDE-kouluttajakoulutukset ja PRIDE-valmennukset järjestettiin vuonna 1995. RAY:n tuella käynnistetystä projektista alkunsa saanut toiminta on laajentunut merkittävästi. Tällä hetkellä PRIDE-valmennusta sijaisvanhempien ennakkovalmennuksena käyttää suuri osa perhehoidon toimijoista, niin kunnat, järjestöt kuin yksityiset palveluntarjoajatkin. Juhlavuoden merkeissä PRIDE:a on tehty näkyväksi juhlaseminaarissa, tiedotuksessa ja erilaissa tapahtumissa. PRIDE-kouluttajille järjestettiin myös alueelliset työkokouspäivät Oulussa ja Helsingissä.

Vuonna 2015 PRIDE-kouluttajakoulutuksia järjestettiin yksi avoin koulutus (17 osallistujaa) ja yksi tilauskoulutus (13 osallistujaa). Vuonna 2015 järjestettiin myös ensimmäinen ruotsinkielinen PRIDE-kouluttajakoulutus, johon osallistui 13 sosiaalityöntekijää ja sijaisvanhempaa eri puolilta Suomea, myös Ahvenanmaalta. Koulutuksen seniorPRIDE-kouluttajina toimivat Bodil Grön ja Pirkko Teir.

Ruotsinkielistä kouluttajakoulutusta suunniteltiin pitkään ja rahoituksen löytyminen materiaalin kääntämiseen oli haastavaa. Kuitenkin perhehoidon ollessa ensisijaista lastensuojelun sijaishuollossa, on tärkeää saada myös ruotsinkielisille lapsille asianmukaisesti valmennetut sijaisperheet ja ruotsinkielisille sijaisvanhemmille mahdollisuus osallistua ryhmämuotoiseen ennakkovalmennukseen.

PRIDE-toimikunta

Pesäpuun vuosikokouksen asettama PRIDE-toimikunta jatkaa työtään turvatakseen PRIDE-ohjelman laadun säilymisen ja voidakseen tarjota perhehoidon toimijoille toimintamallin, jonka avulla perhehoidon kokonaisuutta voidaan kehittää. Toimikunnassa edustettuina olevat 3 järjestöä, Pelastakaa Lapset ry, Perhehoitoliitto ry ja Pesäpuu ry, pyrkivät yhteistoiminnallaan vahvistamaan PRIDE-ohjelman mukaisen perhehoidon 14-vaiheisen kokonaisuuden kehittämisen pohjalta tehtävää kehittämistyötä kunnissa. Pesäpuulla on käytössään niukalti resursseja perhehoidon kehittämiseen yksin. Järjestöyhteistyöllä haetaan laajempaa vaikuttavuutta ja PRIDE-ohjelman mukaisen perhehoidon kehittämistyön jatkumista.

Vuonna 2015 PRIDE-toimikunta kokoontui kerran ja raportoi toiminnastaan Pesäpuu ry:n hallitukselle. PRIDE-toimikunta tukee Pesäpuun kehittämistyötä PRIDE-ohjelman mukaisessa perhehoidon kehittämisessä ja omalta osaltaan auttaa yhtenäisten toimintamallien leviämistä alueellisesti ja valtakunnallisesti.

Sukulaissijaisvanhempien ja lähiverkoston valmennus

Läheisverkostosijoitusten määrä on ollut kasvussa ja systemaattinen työskentely sijoitusvaiheessa on erittäin tärkeää. Lapselle on mahdollistettava pääsy hänen tarpeisiinsa vastaavaan, valmennettuun perheeseen ja perhehoitajalle on taattava mahdollisuus saada valmennusta. Laadukas valmennusmateriaali perheiden yksilökohtaisessa valmennuksessa sekä perheitä valmentavien osaamisen turvaaminen ovat kulmakivi onnistuneisiin läheisverkostosijoituksiin.

Vuoden 2015 aikana jatketaan läheisverkostosijoitusten valmistelu- ja arviointityössä sekä tukityössä käytettävän materiaalin päivittämistä vastaamaan ajantasaisesti työntekijöiden tarpeisiin. Kehittämistyössä on mukana käytännön kuntatoimijoita sekä sukulais- ja läheissijaisvanhempia. Toimijoilta ja kokemusasiantuntijoilta saatua palautetietoa hyödynnetään uudistamistyössä.

Sukulaissijaisvanhempien valmennukseen kehitetyn perhekohtaisen työskentelymallin käyttöä ennakoivalmennuksessa tuetaan järjestämällä kaksipäiväisiä koulutuksia tarpeen mukaisesti. Koulutuksista kerätään edelleen palautteet.

Vuonna 2015 järjestettiin kaksi koulutusta sukulaissijaisvanhemmuuden perhekohtaisesta työskentelymallista. Toinen oli avoin (12 osallistujaa) ja toinen oli Kemiin toteutettu tilauskoulutus (10 osallistujaa). Valtakunnallinen kehittäjäryhmä on kokoontunut kokonaisuudessaan vuoden aikana viisi kertaa. Lisäksi on ollut kolme kokoontumista pienempien osakokonaisuuksien miettimiseksi. Kehittämisen, kouluttamisen- ja vaikuttamistyöllä on pyritty luomaan sukulaissijaisvanhemmille ja heidän luokseen sijoitetuille lapsille yhdenvertainen asema lastensuojelun perhehoidossa.

Nuorten perhehoito

Pesäpuu ry:ssä vuonna 2013 aloitettu Nuoren sijaisvanhemmaksi -PRIDE-täydennyskoulutus mahdollistaa nuoren pääsyn valmennettuun perheeseen. Valmennusmallia kehitettäessä nousi tarve kartoittaa tukitoimien laajuudet, mallit ja vaikutukset nuorten perhehoidon onnistumiseksi. Tukitoimia kartoittaessa kuullaan sekä nuorten että sijaisvanhempien näkökulmia siitä, millaisia tukimuotoja on tarjolla, mitä he saavat ja ovat valmiita vastaamaan. Täydennyskoulutuksen materiaalia voidaan käyttää myös jo nuoruusikäisen sijaisvanhempana toimivien tukena. Nuoruusikäisen sijaisvanhemmaksi -kouluttajan opas ja osallistujan opas ovat painettuja ja myynnissä.

Vuonna 2015 Nuoren sijaisvanhemmaksi -PRIDE-täydennyskoulutus ei toteutunut, koska koulutukseen oli liian vähän ilmoittautuneita. Materiaalin työstämistä jatkettiin pilottiryhmistä saadun palautteen perusteella sekä nuorten ja heidän sijaisvanhempiensa tukimuotoja kartoitettiin edelleen.

Monimuotoistuva perhehoito

Pesäpuu pyrkii vastaamaan monimuotoistuvan perhehoidon haasteisiin PRIDE-valmennuksella. Sen toteuttamiseksi Pesäpuu tekee yhteistyötä muiden perhehoidon toimijoiden kanssa tavoitteena kehittää työmuotoja ja -välineitä perhehoidon monimuotoistuviin haasteisiin. Perhehoidon toimijoiden kanssa on vuosien aikana kehittynyt työnjako, jossa Pesäpuu vastaa perusennakkovalmennuksesta ja ennakkovalmennuksen kouluttajien koulutuksesta. Ennakkovalmennus on yhteinen kaikille sijaisperheiksi aikoville. Perhehoitoliitto vastaa kehitysvammaisten lasten perheiden ja Pelastakaa Lapset ry lyhytaikaisen perhehoidon perheiden lisävalmennuksesta. Monikulttuuristen perheiden lisävalmennus on kehitetty järjestöjen yhteisessä projektissa, mutta sen toteuttamisesta vastaa Pesäpuu. Myös nuorten perhehoito on Pesäpuun vastuualueella. PRIDE-ennakkovalmennuksen materiaalia täydentävät lisäosiot, jotka noudattavat PRIDE-materiaalin logiikkaa ja ulkoasua.

Peruspilarit-materiaali on tukenut kuntien ja järjestöjen toimijoita sijaisperheiden tuessa.

Toimintavuoden aikana kirjoitettiin Nuoren sijaisvanhemmaksi -koulutukseen liittyvää kouluttajan ja osallistujan opasta. Peruspilareiden osalta on selvitetty materiaalin päivitystarvetta, mutta toimintavuonna ei ole ollut resursseja itse uudistamiseen. Kaiken muun toiminnan kautta tavoitteena on kuitenkin ollut, että myös vuonna 2015 mahdollisimman monella perhehoitoa tarvitsevilla lapsella on mahdollisuus päästä valmennettuun perheeseen, joka on saanut lapsen tarpeita vastaavan perus- ja lisävalmennuksen.

Perhehoidon päivät

Valtakunnalliset perhehoidon päivät järjestetään yhteistyössä Perhehoitoliiton kanssa joka toinen vuosi. Päivien sisällön suunnitteluun osallistuvat myös Pelastakaa Lapset ry ja SOS-lapsikyläyhdistys ry. Päivien tavoitteena on koota yhteen perhehoidon toimijoita, lisätä eri ryhmien välistä yhteistyötä ja tarjota tukea sijaisvanhemmille ja muille alan toimijoille.

Vuonna 2015 aloitettiin seitsemänsien Valtakunnallisten perhehoidon päivien valmistelu yhdessä Perhehoitoliiton kanssa. Teemaksi valittiin Samassa veneessä – samaan suuntana. Päivät järjestetään marraskuussa 2016.

SIJOITETTUIJEN LASTEN JA NUORTEN ASEMAN

VAHVISTAMINEN YHTEISKUNNASSA

Pesäpuu vaikuttaa lastensuojelun asiakkaina olevien lasten ja perheiden aseman paranemiseen yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan tasolla. Se tapahtuu vahvistamalla lastensuojelun asiakkaina olevien lasten ja nuorten osallistumismahdollisuuksia, kehittämällä lapsilähtöisiä työmenetelmiä ja -välineitä sekä vaikuttamalla sekä yksin että yhteistyössä muiden alan järjestöjen kanssa lastensuojelun toimintaedellytysten vahvistumiseen, esimerkiksi lainsäädännön muutoksiin. Pesäpuu käyttää entistä enemmän vaikuttamistyönsä välineenä asiakkailta kerättyä kokemustietoa.

Perhehoidon toimintaedellytysten parantaminen ja valtakunnallinen lastensuojelun kehittämistyö

Vuoden 2015 alusta on esitetty voimaan astuvaksi uudistettu sosiaalihuoltolaki ja uusi perhehoitolaki. Ne voivat antaa uusia mahdollisuuksia kehittää lastensuojelua ja perhehoitoa, mutta tarjoavat myös haasteen. Osa lastensuojelutyöstä siirtynee sosiaalihuollon puolelle. Lastensuojelukäsitys tulee uudistumaan ja se miten lastensuojelu organisoidaan kunnissa ja sote-vastuualueilla on vielä epäselvää. Kun raja sosiaalihuollon ja lastensuojelun välillä muuttuu, on varmistettava että lapset ja perheet saavat tarvitsemiaan palveluja oikeaan aikaan oikeasta paikasta. Pesäpuu haluaa vaikuttaa erityisesti siihen, että lapset ja nuoret tulevat kuulluiksi lastensuojeluprosessin eri vaiheissa ja että lapsen etu ja osallisuus säilyvät keskeisinä periaatteina edelleenkin. Lakimuutokset tarvitsevat tuekseen riittävät resurssit. Lasten kanssa työskentelevien aikuisten valmiuksia kohdata lapsia tulee kehittää entisestään.

Pelastakaa Lapset ry, Perhehoitoliitto ry ja Pesäpuu ry ovat tehneet yhteistyötä perhehoitajalain uudistamiseksi. Uusi perhehoitolaki tulee voimaan vuoden 2015 alussa. Järjestöjen yhteistyö tulee keskittymään uuden lain toimeenpanon seuraamiseen.

Vuonna 2015 tulee kuluneeksi 20 vuotta siitä, kun PRIDE-valmennus käynnistyi Suomessa. Juhlavuoden aikana PRIDE-ohjelman mukaista perhehoidon kokonaisuuden kehittämistyötä ja erityisesti PRIDE-ennakkovalmennuksen merkitystä perhehoidon laadulle tuodaan esille seminaarissa, tiedotuksessa ja alueellisesti kiertueella. RAY:n kanssa pyritään yhteistyössä tuomaan suuren yleisön tietoisuuteen PRIDE-projektin merkitys ja pitkäaikaiset vaikutukset Suomen perhehoidon laatuun.

Uusi sosiaalihuoltolaki astui asteittain voimaan vuoden 2015 aikana. Lain vaikutuksia lastensuojelun organisointiin alueilla ja kunnissa on vielä vaikea arvioida, koska Sote-uudistus ei valmistunut vuoden 2015 aikana. Pesäpuu osallistui aktiivisesti Keski-Suomen SOTE 2020-hankeen lapset ja perheet -ryhmään sekä lastensuojelujärjestöjen yhteistyöryhmään.

Hallitus käynnisti syksyllä 2015 uuden kärkihankkeen, Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma, suunnittelun. Ohjausryhmään pyydettiin Selviytyjien edustaja (Helena Inkinen).

Perhehoitolaki hyväksyttiin keväällä eduskunnassa, se kokoaa yhteen perhehoidon eri toimintamuodot. Lain toteuttamista suunnittelemaan STM perusti perhehoidon laatusuositustyöryhmän. Pesäpuulla on ollut edustaja työryhmässä. Työryhmän työ päättyy kesällä 2016.

Vuonna 2015 osallistuttiin PePPI-hankkeen johto-, ohjaus- ja vaikuttamistyöryhmiin ja Innostamoihin eri puolella Suomea. PePPI-hanke tarjosi kanavan kolmen järjestön edustajille suunnitella ja toteuttaa yhteistä vaikuttamistyötä. Lisäksi Pesäpuun PRIDE-toimikunta käsitteli perhehoidon uudistamiseen liittyvää vaikuttamistoimintaa.

Vuonna 2015 tuli kuluneeksi 20 vuotta siitä, kun PRIDE-valmennus käynnistyi Suomessa. Vuosi 2015 nimettiin PRIDE-ohjelman juhluvuodeksi Pesäpuussa teemalla Ylpeästi lapsen puolella. Helsingissä järjestettiin juhlaseminaari, johon osallistui noin kahdeksankymmentä henkeä. Juhlavuoden teemaa käsiteltiin myös aamukahvitilaisuuksissa. Vuoden lopussa jaettiin myös Ylpeästi lapsen puolella -tunnustus, joka myönnettiin Jyväskylän kaupungin sijaishuollon lastensuojelutyöntekijöille ansiokkaasta yhteistyöstä sijoitettujen lasten koulunkäynnin edistämisestä yhteistyössä Sisukas-projektin kanssa.

Pesäpuun työntekijät ovat osallistuneet eri järjestöjen perhehoitoa kehittävien hankkeiden kehittämis- ja ohjausryhmiin, kuten Ensi- ja turvakotien pienten lasten osallisuuden kehittämistyöryhmä, Kansallinen adoptio-ohjelman suunnittelu, hankeyhteistyö Sateenkaariperheet ry: kanssa, Kasperin Voikukkia-hankkeen ohjausryhmä ja vertaisryhmätoiminnan ideointiryhmä ja HDL:n Perhetalkoot-hankkeen ohjausryhmä. Pesäpuun työntekijät ovat olleet myös mukana asiantuntijoina ja konsultteina kehittämässä useiden kaupunkien ja sijaishuoltoyksiköiden perhehoitoa.

Tiedotus ja vaikuttaminen

Vuonna 2015 Pesäpuu haluaa vaikuttamistyössään korostaa pitkäjänteisen kehittämistyön mahdollisuuksia ja vaikutuksia. PRIDE-juhluvuoden teema **Ylpeästi lapsen puolella** on punaisena lankana vuoden 2015 tiedottamis- ja vaikuttamistyössä.

Pesäpuun tiedottamisen pääkanavia ovat Pesäpuun lehti, yhdistyksen Internet-sivut (www.pesapuu.fi), sähköinen uutiskirje sekä sosiaalinen media. Pesäpuun lehti on maksuton ja ilmestyy kaksi kertaa vuodessa noin 1500 kappaleen painoksena. Lehden toimittamisesta ja kirjoituksista vastaavat pääasiassa työntekijät. Lasten ja nuorten oman äänen tulee kuulua myös Pesäpuun lehden kautta.

Selviytyjät-tiimin nuoret tuovat lastensuojelun vaikuttamiseen ja kehittämiseen kokemusasiantuntijoiden panoksen. Pesäpuu tukee nuoria heidän vaikuttamistyössään ja varmistaa, että he saavat osakseen eettisesti kestävää kohtelua. Tehdään aktiivisesti tunnetuksi nuorten suosituksia lastensuojelun sijaishuollon laadun kehittämiseksi ("Suojele unelmia, vaali toivoa"). Lapsen osallisuuden vahvistaminen eli lapsilähtöinen salapoliisitoiminta jatkuu ja tuo esille erityisesti pienempien lasten näkemyksiä ja kokemuksia lastensuojelusta. Kaikessa Pesäpuun kehittämistyössä hyödynnetään kokemusasiantuntijoina lapsia, nuoria, aikuisia, läheisiä ja vanhempia.

Vaikuttamistyötä jatketaan myös epävirallisimmissa, Pesäpuun työntekijöiden ja yhteistyökumppaneiden kohtaamisissa. Jatketaan ajankohtaisten teemojen ympärille järjestettäviä aamukahvitilaisuuksia sekä työpaikkavierailuja vuoden 2015 teeman Ylpeästi lapsen puolella pohjalta.

Pesäpuu ja Selviytyjät ovat mukana sosiaalityöntekijöille suunnatulla Aikuisten Usus-kiertueella. Kiertue järjestetään yhteistyössä LSKL:n ja THL:n kanssa. Kiertueen viestejä hyödynnetään vaikuttamistyössä.

Yhdistyksen Internet-sivuja uudistetaan ja päivitetään säännöllisesti. Vuonna 2015 uusi Pesäpuun Taimet - sivusto on käytettävissä vaikuttamistyössä. Sivustolla julkaistaan näkyväksi lasten, nuorten ja muiden kokemusasiantuntijoiden ääntä. Uutisointia ja tiedotusta lisätään ja nopeutetaan toimittamalla sähköistä uutiskirjettä. Yhdistyksen Facebook-statusta päivitetään säännöllisesti ja sitä käytetään myös tiedostus- ja markkinointikanavana.

Uudet julkaisut tarjoavat mahdollisuuden tiedottaa lastensuojelun ja perhehoidon tärkeistä kysymyksistä. Kehitetyistä työmenetelmistä, niistä saadusta palautteesta ja uusista materiaaleista kirjoitetaan artikkeleita, joita tarjotaan alan julkaisuihin.

Pesäpuu on saanut vuosille 2014–2015 RAY:n Paikka auki -avustusohjelmasta resurssin nuoren graafikon palkkaamiseen. Markkinointitiimi jatkaa työskentelyä graafisen suunnittelijan kanssa vieden Pesäpuun tiedotus- ja markkinointitoimintaa nykyaikaisempaan ja informatiivisempaan suuntaan.

Vuonna 2015 RAY:n Paikka auki -avustusohjelman tuella palkattu graafinen suunnittelija jatkoi töitään kesään sakka. Vuoden mittainen työsuhde osoitti, miten paljon suunnitelmallisempaa ja ammattitaitoisempaa työtä voidaan tehdä julkaisutoiminnassa ja materiaalien tuottamisessa, kun rinnalla on ammattitaitoinen työn sisältöihin paneutunut graafikko.

Pesäpuun oma markkinointitiimi kokoontui säännöllisesti ja suunnitteli markkinoinnin ja viestinnän kanavointia mahdollisimman laajalle. Pesäpuun yleisesite uudistettiin.

Pesäpuun maksuton lehti ilmestyi kaksi kertaa, painosmäärä oli yhteensä 3900 kpl.

Internet-sivuja uudistettiin vuoden aikana ja sivuilla oli 25 909 kävijää, 37379 käyntiä ja 127 297 sivun katselua vuoden 2015 aikana. Sähköinen uutiskirje ilmestyi kerran kuukaudessa ja keskimäärin tilaajia oli 1300 vuoden aikana. Pesäpuun facebook-sivuja päivitettiin säännöllisesti ja niillä oli vuoden 2015 lopussa 1000 tykkääjää.

Julkaisut

- *Pieni opas: Lapsia lähellä – opas lapsen ja nuoren läheisille lasten suojelussa*
- *Pieni opas: Sijoitettu lapsi koulussa – opas sijoitetun lapsenkäynnin tueksi*
- *SISUKAS-käsikirja*

Vuoden aikana kehitetyistä työmenetelmistä, niistä saaduista palautteista ja uusista materiaaleista kirjoitettiin artikkeleita alan julkaisuihin ja annettiin haastatteluja ajankohtaisista teemoista

- *Lastensuojelun vallankumous, Talentia 30 päivää (Särkiö)*
- *Lähemmäs-projekti Suomi-areenalla Porissa (ISTV, IS, MTV3, Länsi-Suomi, Porin kaupunki)*
- *Ihan iholla -kasvuryhmät (Pelastakaa lapset -lehti, Hufvudstadsbladet)*

Pesäpuun työntekijät toimivat ja vaikuttivat useissa kansallisissa verkostoissa:

- *Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen Lastensuojelun käsikirjan toimitusneuvosto*
- *Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen strategiatyöryhmä*
- *Kansallisen sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämisohjelma (Kaste) oppimisverkosto*
- *Lastensuojelun Keskusliiton hallitus sekä lastensuojelu-, toimeenpano- ja ehkäisevän työn neuvottelukunnat*
- *Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen hallitus*
- *Sosiaalityön lapsiverkosto*

Pesäpuun työntekijöillä oli useita erilaisia asiantuntijatehtäviä, esimerkiksi hallinto-oikeudessa ja Valvirassa. Pesäpuu on tehnyt tiivistä yhteistyötä lapsiasiavaltuutetun kanssa myös tiedotus- ja vaikuttamistyössä.

Pesäpuun työntekijät olivat mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa sosiaalityöntekijöille suunnattua Aikuisten Usus-kiertuetta. Kiertueen viestejä esiteltiin Sijaishuollon päivillä osallisuusbaarissa. Kiertueen raportti valmistuu vuonna 2016.

Ylpeästi lapsen puolella -teemavuoden vaikuttamistyönä järjestettiin PRIDE 20 vuotta -juhlaseminaari Helsingissä, joka kokosi yhteen noin kahdeksankymmentä PRIDE-kouluttajaa ja yhteistyökumppania.

Teemavuoteen liittyviä aamukahvitilaisuuksia järjestettiin 11.3. Jos huolehtii lapsesta, niin lapsi näkee hyviä unia, 22.5. Näet mut ainutlaatuisena ja ihanana, 4.9. Entä jos lapsella on ikävä? ja 11.12. Lapsi olkapäällä!

Kansainvälinen yhteistyö

Kansainvälisessä yhteistyössä saadaan uutta tietoa kehittämis- ja vaikuttamistyön tueksi ja tehdään Pesäpuun kehittämistyötä tunnetuksi myös Suomen ulkopuolella.

Pesäpuu on IFCO:n (International Foster Care Organisation), Nofca:n (Nordic Foster Care Assosiation) ja Eurochildin jäsen.

IFCO tarjoaa kanavan uusien työmenetelmien ja -välineiden löytämiselle, uusimman perhehoidon tutkimustiedon saamiselle ja oman työn tulosten esittämiselle. Tätä kautta voidaan peilata Pesäpuun kehittämistyötä suhteessa muiden maiden kehittämistrendeihin. IFCO on myös tärkeä kanava sijoitettujen nuorten osallisuuden lisäämiselle. Vuonna 2015 järjestetään IFCO:n konferenssi Australiassa, Sydneyssä. Konferenssiin osallistutaan taloudellisten resurssien puitteissa. Erityisesti Selviytyjät-ryhmän nuorille pyritään mahdollistamaan osallistuminen.

Nofcan toiminnassa keskitytään pohjoismaiden perhehoidon tilaan ja kehityssuuntiin. Muiden pohjoismaiden positiivisia kokemuksia voidaan hyödyntää erityisesti vaikuttamistyössä. Vuonna 2015 Nofcan kokous järjestetään joko Färsaarilla tai Grönlannissa. Pesäpuun toiminnanjohtaja Raili Bäck-Kiianmaa toimii järjestön presidenttinä vuosina 2013–2015.

PRIDE-ohjelmaa kehitetään pohjoismaisessa yhteistyössä. Vuosittaisissa kokouksissa keskitytään yhdessä sovitun ajankohtaisen teeman kehittämiseen.

Pesäpuu (Sisukas-projekti ja Selviytyjät) on mukana Pohjoismaisen hyvinvointikeskuksen yhteispohjoismaisessa Pohjolan lapset perhekodeissa (Fokus på barn i Familjehem) -hankkeessa. Hanke on jatkoa Tidiga insatser för familjer och barn -projektille, joka päättyi 2012. Jatko projekti pyrkii ennaltaehkäisemään sijoitettujen lasten syrjäytymistä. Hankkeessa on tavoitteena kerätä ja levittää tietoa ja hyviä käytäntöjä sijoitettujen lasten hyvinvoinnin parantamiseksi. Projektissa keskitytään neljään osa-alueeseen: työskentelyyn ennen sijoitusta, sijoituksen aikana, jälkihuoltoon sekä nuorten omien näkemysten kuulemiseen

Eurochild toimii lasten oikeuksien edistäjänä Euroopan tasolla. Tiivistetään yhteistyötä suomalaisten jäsenjärjestöjen kanssa. Lastensuojelun keskusliitolta on edustaja järjestön hallituksessa. Yhteistyössä voidaan miettiä järkevää työnjakoa ja saada tarkempaa tietoa järjestön toiminnasta.

Vuonna 2015 Pesäpuu osallistui aktiivisesti pohjoismaiseen yhteistyöhön. Oslossa pidettiin marraskuussa pohjoismainen perhehoidon tapaaminen. Suomesta oli tilaisuudessa edustajat Lastensuojelun keskusliitosta ja Pesäpuusta.

Pesäpuun toiminnanjohtaja osallistui Nofca:n vuotuisen kokoukseen Färssarilla. sekä IFCO:n konferenssiin Sydneyssä. Toiminnanjohtaja vieraili myös Pesäpuun pitkäaikaisen yhteistyökumppanin St. Lukes's Innovative Resourcen toimipaikassa Bendigossa kartoittamassa uusia yhteistyökuvioita.

Eurochildin tapahtumia ja toimintaa seurattiin uutiskirjeiden kautta, koska resurssit eivät riittäneet tapahtumiin osallistumisiin.

SISUKAS-projekti oli mukana Nordens Välfärdcenterin Fokus på barn i familjehem 2014–15 -projektissa, jonka puitteissa järjestettiin sijoitettujen nuorten kokemusasiantuntijoiden yhteispohjoismainen työpaja Ruotsin Biskops Arnössä. Tuloksena valmistui pohjoismaisille kielille tekstitetty elokuva, "Elämässä eteenpäin" sekä raportti "Ungas röst", joissa nuoret esittävät 12 kehittämisehdotusta koulusta ja jälkihuollosta. Sisukas-projekti jatkoi tiivistä yhteistyötä Skolfam®-hankkeen kanssa

Puheenvuorot ja toiminnan esittelyä:

- NORDIC 2015 konferenssissa puheenvuoro aiheesta "The Bold and the Brave in Child Protection"- experts by experience as actors and co-developers yhdessä lastensuojelun kokemusasiantuntijoiden ja Voikukkia-hankkeen kanssa*
- Puheenvuoro Lastensuojelun Keskusliiton toimeenpanon neuvottelukunnassa Hackneyn mallista*
- Lasten salapoliisitoiminnan esittely englantilaisille ja italialaisille tutkijoille Tampereen yliopistossa*
- Yhteistyöneuvottelu Venäjän lastensuojelun edustajien kanssa (Charity Fun "Key" ja Timchenko Foundation) Lastensuojelun keskusliitossa*
- Useita Pesäpuun toiminnan esittelyjä ja luentoja vierailija- ja opiskelijaryhmille*

OSAAMISEN VAHVISTAMINEN LASTENSUOJELUSSA

Tavoite: Pesäpuun kehittämistyön tavoitteena on kehittää työmuotoja ja osaamista vahvistavaa koulutusta lastensuojelussa toimiville työntekijöille ja sijaisvanhemmille.

Lastensuojelutarpeen selvitys

Pesäpuu ry:ssä kehitetyn Lapsen elämäntilanteen kartoitusmallin ja siitä edelleen kehitetyn Lastensuojelutarpeen selvitysmallin tavoitteena on selkiyttää lapsensuojeluprosessin alkuvaiheen työskentelyä, lisätä suunnitelmallisuutta, lapsilähtöistä työskentelyä ja yhteistä arviointia.

Pesäpuu ry:n Mitä lapselle kuuluu? -oppaan tarkoituksena on tukea lastensuojelun työntekijöitä selvitystyöskentelyssä. Lastensuojelutarpeen selvitysmallia juurrutetaan opaskirjan, vaikuttamistyön ja koulutusten avulla. Tarpeen mukaan jatketaan lastensuojelutarpeen selvitysmallin kehittämistä yhdessä valtakunnallisten toimijoiden kanssa sekä huomioiden mahdolliset lainsäädännölliset muutokset.

Vuonna 2015 lastensuojelutarpeen selvitysmallia juurrutettiin opaskirjan avulla. Lastensuojelutarpeen prosessikoulutusta ei järjestetty, koska odotettiin sosiaalihuoltolain voimaantuloa ja lastensuojelulain muutoksia. Vuoden aikana seurattiin ja kerättiin kuitenkin kokemuksia voimaan tulleen sosiaalihuoltolain vaikutuksista lastensuojelun arviointiin.

Kuka minusta huolehtii? -työskentelymalli huostaanoton ja sijaishuollon tarpeen arviointiin

Lapsen tarpeiden pohjalta rakentuva lastensuojelutyö takaa lapsen edun toteutumisen lastensuojelulain tavoitteiden mukaisesti. Huostaanoton edellytysten ja sijaishuollon tarpeen arviointi on erityisen vaativaa sosiaalityötä, johon tarvitaan strukturoitua työskentelymallia. Läpi koko lastensuojeluprosessin on tarkoituksenmukaista käyttää yhtenevää arviointimallia. Työskentelymallit lastensuojelutarpeen selvitykseen ja huostaanoton edellytysten, sijaishuollon tarpeen sekä perheen jälleenyhdistämisen mahdollisuuksien arviointiin pohjaavat Pesäpuussa yhdenmukaisesti lapsen tarpeiden ja vanhemmuuden valmiuksien tarkasteluun.

Pesäpuussa kehitettyä Pysäkki-työskentelymallia on pilotoitu Kuka minusta huolehtii? -koulutuksissa ja osallistujilta on koottu systemaattisesti palautetta ja kehittämisideoita. Kehittämistyössä on ollut mukana alusta asti nuoria ja vanhempia kokemusasiantuntijoina. Koulutuksiin osallistuneet ovat kokeilleet työskentelymallin tueksi kehitettyjä uusia työvälineitä omassa asiakastyössään. Työskentelymallin kuvaamiseksi on oppaan kirjoitustyö aloitettu vuonna 2014.

Vuonna 2015 järjestettiin yksi avoin Kuka minusta huolehtii? -koulutus (13 osallistujaa) ja yksi työyhteisölle järjestetty tilauskoulutus. Koulutuspalautteissa kiitettiin mallin systemaattisuutta sekä lapsen näkökulman ja asiakasosallisuuden korostamista. Työskentelymallin tueksi tuotettiin uusia työskentelyvälineitä: Minun elämäni sarjakuvana, Tarvekortit ja Väittämäkorttien täydennyspakka. Työvälineitä tehtiin tunnetuksi koulutuksissa sekä alan tapahtumissa ja muussa markkinoinnissa. Mallista tehtiin työpajaehdotus Talentian asiantuntijapäiville. Työskentelymallin oppaan kirjoitustyötä jatkettiin vuonna 2015, ja kirjoitustyön tueksi pyydettiin kommentteja käytännön työntekijöiltä.

Ihan iholla -kasvuryhmät

Ihan iholla -kasvuryhmät on tarkoitettu sijais- ja adoptiovanhemmille ja työntekijöille (esimerkiksi lastensuojelulaitosten ohjaajat), jotka toimivat sijoitettujen lasten arjessa. Kasvuryhmän tavoitteena on lisätä tietoisuutta oman kasvuhistorian vaikutuksesta lapsen kohtaamiseen, antaa tietoa kiintymyskeskeisestä vanhemmuudesta ja etsiä keinoja ja välineitä sijoitetun lapsen ja aikuisen vuorovaikutussuhteen tueksi.

Pesäpuu järjestää kasvuryhmänohjaajakoulutusta ja myy ohjaajan käsikirjaa. Tavoitteena on, että Suomessa on riittävästi kasvuryhmänohjaajia ja mahdollisimman monella sijoitetun lapsen kanssa toimivalle olisi mahdollisuus saada ryhmämuotoista tukea lapsen kohtaamiseen arjessa.

Vuonna 2015 ei järjestetty Ihan iholla -kasvuryhmänohjaajakoulutusta työntekijäresurssien takia. Ihan iholla -kasvuryhmän kokemuksista julkaistiin artikkeli Pelastakaa lapset -lehdessä 3/2015. Ihan iholla -kasvuryhmien ohjaajat olivat yhteydessä Pesäpuuhun työnohjauksellisissa asioissa. Kasvuryhmiä on nyt järjestetty sijais- ja adoptiovanhempien lisäksi mm. vammautuneiden lasten vanhemmille, sijoitettujen lasten syntymävanhemmille ja lastensuojelulaitoksen työntekijöille.

Kohtaamisen taito lastensuojelussa -koulutus

Lastensuojelutyön vaikuttavuus toteutuu työntekijän ja asiakkaan välisessä vuorovaikutussuhteessa. Lastensuojelussa asiakaslapsi tarvitsee turvallisen suhteen työntekijäänsä, jotta hän voi saada apua. Tämä edellyttää työntekijältä tietoisuutta oman henkilökohtaisen taustan ja arvomaailman vaikutuksesta kohtaamistilanteeseen.

Kohtaamisen taito lastensuojelussa -koulutuksen tarkoituksena on keskittyä tutkimaan asiakkaan kohtaamistilanteessa vaikuttavia ilmiöitä ja omaa henkilökohtaista tapaa kohdata asiakas. Koulutuksen tavoitteena on vahvistaa työntekijän ymmärrystä oman persoonan ja henkilökohtaisen taustan vaikutuksesta vuorovaikutukseen asiakastilanteessa sekä vahvistaa asiakkaan kohtaamisen taitoa ja tarjota työvälineitä vuorovaikutustyön tueksi.

Kohtaamisen taito lastensuojelussa -koulutus sai pilottivuotenaan hyvän vastaanoton. Koulutuspalautteen mukaan lastensuojelutyössä on tärkeää pysähtyä tutkimaan omaa tapaa kohdata asiakas ja kehittää asiakassuhteeseen asettumisen taitoa. Kohtaamisen taidon avulla luodaan asiakassuhde, jossa vaikuttava sosiaalityö toteutuu. Koulutukselle on tarve ja paikka myös jatkossa.

Kohtaamisen taito lastensuojelussa -koulutus toteutettiin vuonna 2015 tilauskoulutuksena kolmella paikkakunnalla sekä yhtenä avoimena koulutuksena Helsingissä. Kaksi tilauskoulutuksista oli Kaste-ohjelmaan kuuluvan Lasse-hankkeen ostamia koulutuksia Lahden ja Vaasan alueille.

Kolmas tilauskoulutus toteutettiin yhteistyössä Tampereen yliopiston Porin yksikön sekä Satakunnan lastensuojelun kehittämissyksikön kanssa. Koulutus toteutettiin Porissa. Yhteistyökoulutukseen osallistui sosiaalityön opiskelijoita yliopistolta sekä täydennyskoulutukseen tulevia sosiaalityöntekijöitä Satakunnan alueelta. Yliopisto-opiskelijoilla koulutus sisältyi sosiaalityön opintokokonaisuuteen. Vuoden 2015 Kohtaamisen taito lastensuojelussa – koulutuksessa on ollut noin 80 osallistujaa.

Vuoden 2015 aikana on koottu vaikuttamismateriaalia sosiaalityöntekijöiden tarpeista ja näkemyksistä kehittää asiakassuhdetta sosiaalityön vaikuttavuuden tueksi.

Voimaannuttava muutostyö lastensuojelussa -koulutus

Voimaannuttava muutostyö lastensuojelussa -koulutus keskittyy muutostyöhön lastensuojelun asiakastyön prosessissa. Koulutuksen tavoitteena on lisätä voimaannuttavaa ja tavoitteellista työtä lastensuojelussa. Lisäksi tavoitteena on vahvistaa lapsen näkyvyyttä ja osallisuutta muutostyössä ja lisätä asiakastyön vaikuttavuutta.

Vuonna 2015 toteutui yksi Voimaannuttavan muutostyön koulutus (osallistujia 6). Koulutukseen osallistuneet antoivat koulutuksesta hyvää palautetta.

Hyväksyvä katse ja välittäviä ihmisiä -koulutus (sijoitetun) lapsen kohtaamiseen

Koulutuksen tavoitteena on lisätä keinoja ja taitoja sijoitettujen lasten vahvistamiseen arjessa sekä sijaisvanhemmille että lastensuojelun työntekijöille. Tavoitteeseen pyritään vuorovaikutuksellisella ja toiminnallisella koulutuksella, jossa sijaisvanhemmat ja työntekijät voivat yhdessä pohtia hyvän kohtaamisen, huolenpidon, turvallisuuden ja toivon merkitystä ja tärkeyttä sijoitetun lapsen elämässä. Koulutus nivoutuu Pesäpuu ry:n vuoden 2015 teemaan *PRIDE 20v, Ylpeästi lapsen puolella* siten, että siinä sijaisvanhemmat ja perhehoidon työntekijät työskentelevät yhdessä tasaveroisina kumppaneina lapseen keskittyen.

Vuonna 2015 järjestettiin yksi kahden päivän koulutus sijaisvanhemmille ja lastensuojelun työntekijöille. Koulutus järjestettiin Jyväskylässä yhteistyössä Pesäpuu ry:n Sisukas-hankkeen kanssa. Koulutukseen osallistui 18 henkilöä, jotka olivat sekä perhehoidon työntekijöitä että sijaisvanhempia.

Uudet toiminnalliset välineet

Pesäpuussa on tarjolla uusia visuaalisesti kiinnostavia ja laadukkaita työvälineitä, työkirjoja sekä oppaita, jotka lisäävät lasten ja nuorten valmiuksia kertoa ja ilmaista omia ajatuksiaan, tunteitaan ja kokemuksiaan.

Pesäpuu ry tuottaa edelleen laadukkaita toiminnallisia välineitä lastensuojelutyöhön. Välineitä kehitetään osana sisäistä kehittämistyötä ja uudet välineet pilotoidaan koulutuksissa. Lisäksi jatketaan yhteistyötä australialaisen St. Lukes Innovative Resources -järjestön kanssa. St. Lukesin tuotteita käännetään suomeksi ja tuotetaan niiden käyttöön liittyviä oppaita ja lehtikirjoituksia.

Vuoden 2015 aikana tuotettiin Checkpoint-kortit, joiden tarkoituksena on päästä yhdessä nuoren kanssa keskustelemaan siitä, mitä nuorelle kuuluu ja missä hänen elämässään mennään. Tuotettiin Tarvekortit, jotka auttavat aikuisia pohtimaan lapsen tarpeita ja sitä, mitä aikuiset voivat tehdä, että lapsen tarpeet tulisivat tyydytetyiksi. Julkaistiin Pieni opas lasten ja nuorten läheisille Lapsia lähellä, joka on tarkoitettu

jaettavaksi lapsen tärkeille ihmisille erityisesti lastensuojelussa, mutta myös muissa lasten ja perheiden palveluissa. Julkaistiin Pieni opas sijoitetun lapsen koulunkäynnin tueksi, joka on tarkoitettu jaettavaksi sijoitettujen lasten koulunkäynnistä kiinnostuneille: koulun ja oppilashuollon henkilöstölle, sosiaalityöntekijöille, sijaisvanhemmille ja läheisille. Julkaistiin SISUKAS-käsikirja, jossa on kuvattu SISUKAS-työskentelymalli ja toiminnan keskeiset periaatteet.

KEHITTÄMISPROJEKTIT

Pääosa Pesäpuun kehittämistyöstä tapahtuu RAY:n rahoittamissa kehittämisprojekteissa. Projekteissa tapahtuva kehittäminen ja Pesäpuun perustyö liittyvät tiiviisti Pesäpuun perustehtävän toteuttamiseen. Työtä tehdään vuorovaikutuksessa ja vastavuoroisesti. Myös projekteissa tapahtuvassa kehittämisessä on keskeistä vahvistaa lastensuojelussa toimivien aikuisten osaamista, niin että lastensuojelun piirissä olevat lapset ja nuoret tulevat kohdatuiksi aidosti. Tätä kautta lasten osallisuus vahvistuu ja lapset ja nuoret saavat parhaan mahdollisen tuen.

SISUKAS-projekti 2012–2016

SISUKAS (2012–2016) eli Sijoitettu lapsi koulussa -projekti on osa RAY:n Emma ja Elias -avustusohjelmaa, joka kokoaa yhteen järjestöjen lapsiperheiden terveyttä ja hyvinvointia edistäviä hankkeita. Ohjelmassa keskitytään alle 15-vuotiaiden kasvuolosuhteiden parantamiseen. Sen tavoitteena on edistää aikuisten yhteistä vastuuta, vanhemmuuden tukemista ja lapsen oikeutta olla lapsi sekä parantaa lapsen ja perheiden tarpeiden huomioimista yhteiskunnassa. SISUKAS-projekti kuuluu ohjelman Koulu -teema-alueeseen. Projektia hallinnoi Pesäpuu ry, jonka strategisina tavoitteina ovat lapsen ja nuoren osallisuuden edistäminen lastensuojelussa, heidän tarpeistaan lähtevä perhehoidon suunnitelmallinen kehittäminen sekä sijoitettujen lasten ja nuorten aseman vahvistaminen yhteiskunnassa.

SISUKAS-projektin visio ja päätavoite

”Sisukas kannattelee perhehoitoon sijoitettua lasta koulupolulla.”

Sijoitettu lapsi koulussa -hankkeen päätavoitteena on edistää sijoitettujen lasten hyvinvointia ja ennaltaehkäistä syrjäytymistä kehittämällä monialainen tukimalli lapsen koulunkäynnin tukemiseen yhteistyössä ruotsalaisen SkolFam®-verkoston kanssa. Kohderyhmänä ovat esi- ja alkuopetusikäiset, perhehoitoon pitkäaikaisesti sijoitetut lapset. Pilottialueena on Keski-Suomi.

SISUKAS-projektin osatavoitteet 2015

1. Sijoitetun lapsen hyvinvoinnin ja osallisuuden vahvistaminen

1.1 Lasten hyvinvointia koulussa ja oppimisen edistymistä seurataan ja tukitoimia päivitetään

1.2 Lapsille tehdään pedagoginen ja psykologinen uusintakartoitus kaksivuotisten tukitoimien vaikuttavuuden arvioimiseksi.

1.3 Lapsilta kerätään ajatuksia, kirjoituksia ja piirustuksia koulusta sekä tulevaisuuden haaveista

Vuonna 2015 sijoitetuille lapsille (N=20) räätälöityjen tukitoimien toteuttamista seurattiin, oppimissuunnitelmia tarkennettiin ja tarjottiin konsultaatiota paikallistasolla.

SISUKAS- tiimin psykologi, erityisopettaja ja sosiaalityöntekijä tapasivat lapsia (N=20) ja heidän verkostojaan kouluilla (N=16) yhdeksällä paikkakunnalla joka kolmas kuukausi. Lapsille tehtiin kaksivuotisen tukijakson päätteeksi pedagoginen ja psykologinen uusintakartoitus intervention vaikuttavuuden selvittämiseksi. Kartoituksen rohkaisevat tulokset julkistettiin ja lapsen edistymistä juhlustettiin verkoston palautepalavereissa (N=20), joissa sovittiin myös oppilashuollossa toteutettavasta jatkoseurannasta peruskoulun loppuun saakka.

SISUKAS-lapsien tulevaisuuden unelmia -piirustuksista koottiin näyttely hankkeen Koulu turvapaikkana - väliseminaariin. Lasten hankkeen aikana esiin tuomista näkökulmista valmistui myös SISUKAS-räppi yhteistyössä Keljonkankaan alakoulun musiikkikerholaisten kanssa. Koululaiset esittivät räpin väliseminaarissamme marraskuussa. Räpistä tehty multimedia liitettiin SISUKAS-hankkeen nettisivuille.

2. Monialaisen verkostotyön mallintaminen

2.1 Pohjoismainen yhteistyö jatkuu

2.2 Osallistutaan KASTE- oppimisverkoston sekä Emma ja Elias-ohjelman toimintaan

2.3 Projektin ohjausryhmä, ideointiryhmä sekä sosiaalityön kehittäjäryhmä kokoontuvat säännöllisesti

2.4 Järjestetään oppilas- ja opiskelijahuollon Keski-Suomen verkostotapaamisia

Turussa järjestetyillä Pohjoismaisilla lastensuojelupäivillä elokuussa 2015 pidettiin kaksi yhteistä ”School and educational support for children in care” - työpajaa SISUKAS-projektin sekä Ruotsin SkolFam®- ja Tanskan LukOp -koordinaattoreiden kanssa. Pohjoismaissa jaettiin yhteinen näkemys sijoitetuttujen lasten koulunkäynnin tuen myönteisistä vaikutuksista. Osallistujia oli yhteensä 100.

SISUKAS-projekti oli myös mukana Nordens Välfärdcenterin Fokus på barn i familjehem 2014–15 - projektissa, jonka puitteissa järjestettiin sijoitettujen nuorten kokemusasiantuntijoiden yhteispohjoismainen työpaja Ruotsin Biskops Arnössä. Tuloksena valmistui pohjoismaisille kielille kehitetty elokuva, ”Elämässä eteenpäin” sekä raportti ”Ungas röst”, joissa nuoret esittävät 12 kehittämis ehdotusta koulusta ja jälkihuollosta. Elokuva on katsottavissa www.sijoitettulapsikoulussa.fi- sivustolla. Hankkeen tulokset esiteltiin päättäjille ja ammattilaisille seminaareissa Tukholmassa, Oslissa, Kööpenhaminassa, Reykjavikissa ja Helsingissä.

SISUKAS-tiimi osallistui Emma ja Elias -ohjelman koulutuksellisiin verkostotapaamisiin Tallinnassa, Oulussa Lastensuojelun kesäpäivillä ja Lahdessa Sijaishuollon päivillä. Yhteistyössä ohjelman kanssa järjestettiin Jyväskylässä myös ”Ullan aamukahvit”, jossa LiT Maarit Ylönen ohjasi toiminnallisen työpajan teemalla ”Kohti hyvää elämää – taidelähtöiset menetelmät voimavaraksi”. Osallistujia oli 50.

Projektin ohjausryhmä kokoontui kahdesti peilaamaan kokemuksia mallista, sen kytkeytymisestä uudistuvaan lainsäädäntöön sekä arvioimaan hankkeen toteutusta. Moniammatillinen, sektorirajat ylittävä ideointiryhmä kokoontui vuoden aikana kolme kertaa suunnittelemaan SISUKAS-mallin

juurruttamista rakenteisiin Jyväskylässä. Sosiaalityöntekijöiden Innostamoita pidettiin kolme kertaa vuoden aikana. Sosiaalityöntekijät osallistuivat myös lasten palautepalaveriin.

3. Osaamisen vahvistaminen

3.1 Tuotetaan Sijoitettu lapsi koulussa -materiaalia

3.2 Järjestetään koulutusta ja työnohjausta oppilaan psyykkisen hyvinvoinnin tukemisesta.

3.3 Pidetään työpajoja ja puheenvuoroja alan kansallisissa ja kansainvälisissä seminaareissa

Vuonna 2015 valmistui uusia materiaaleja: Englanninkielinen esite, Sijoitettu lapsi koulussa -opas, SISUKAS-käsikirja sekä www.sijoitettulapsikoulussa.fi-sivujen sisällön täydennystä mm. verkostoyhteistyön sekä sosiaalityöntekijän tietopaketti, Sisukasräppi-multimedia ja Elämässä eteenpäin -elokuva. Lisäksi tuotettiin lapsille SISUKAS-kirjanmerkki sekä jääkaappimagneettisanasto vahvuuksia kuvaavilla adjektiiveilla.

Järjestettiin valtakunnallinen ”Mun sieluun sattuu - oppilaan psyykkisen hyvinvoinnin tukeminen koulussa”-koulutuskierros yhteistyössä Helsingin yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen, VETURI (vaativa erityinen tuki) -hankkeen sekä oppimis- ja ohjauskeskus VALTERin kanssa Opetushallituksen tuella.

Mun sieluun sattuu -koulutusprosessi 2014–15 (4 op) sisälsi viisi yli 100 osallistujan teemaseminaaria: Oulu, Jyväskylä, Mikkeli, Kauhajoki ja Helsinki + striimaus nettiin, 20 alueellista työpajaa sekä 10 koulukohtaista työnohjausryhmää viidellä koululla. Koulukeskuksia henkilökuntineen oli prosessissa mukana eri puolilta Suomea yhteensä kymmenen. SISUKAS vastasi seminaarien sisällöstä, kahdesta opettajien työnohjausryhmästä sekä Pesäpuun kanssa kymmenestä työpajasta. Erinomaisen palautteen saanut koulutuskierros kokosi lähes 1000 osallistujaa. Osallistujilta koottiin aineistoa väitöskirjaan teemalla kohtaamisen haasteita koulussa.

Edellisten lisäksi SISUKAS-mallista pidettiin paikallisia koulutuksia sekä puheenvuoroja ja työpajoja valtakunnallisissa seminaareissa; Lahden sijaishuollon päivillä, Seinäjoella Kesäyliopiston järjestämänä, Lahden kaupungin tilaamana sekä kahdesti Keski-Suomen sijaisvanhempien päivillä Jyväskylässä. Osallistujia oli yhteensä liki 600.

Hanke järjesti myös kaksi monialaista koulutusta lasten tunne- ja sosiaalisten taitojen vahvistamisesta Jyväskylässä: Synkeän louhoksen seikkailu (kouluttajana psykologi Jenni Kilpinen) sekä Hyväksyvä katse (Pesäpuu ry). Osallistujia oli yhteensä 50.

4. Vaikuttavuuden arviointi

4.1 Loppukartoitusten tulokset raportoidaan

4.2 Tehdään tutkimusyhteistyötä Jyväskylän yliopiston ja valtion erityiskoulujen verkoston kanssa

4.2 Arvioidaan hanketta fokusryhmissä sekä vertaisarviointina

Vuonna 2015 aloitettiin tulosten analysointi ja vaikuttavuustutkimuksen kokoaminen sijoitetuille lapsille tehdyistä alku- ja loppukartoituksista, tukitoimista sekä tapauskuvauksista. Alustavia tuloksia esiteltiin marraskuussa Koulu turvapaikkana -väliseminaarissa. Haettiin tutkimusrahoituksia kansainvälisten artikkeleiden tuottamiseksi. Käynnistettiin vaikuttavuusraportin sekä ensimmäisen artikkelin kirjoittaminen yhteistyössä Jyväskylän yliopiston kanssa ilman erillisrahoitusta. Lisäksi valmistui kaksi opinnäytetyötä ja käynnistyi yksi uusi pro gradu.

Kerättiin kokemuksia ja palautetta sosiaalityöntekijöiltä, opettajilta, lapsilta ja sijaisvanhemmilta kyselyiden avulla sekä sidosryhmiltä fokusryhmissä SOSTE:n lomakkeistoa hyödyntäen. Tehtiin vertaisarviointia Emma ja Elias-ohjelman projektien kanssa, Pesäpuun sisällä sekä itsearviointia SISUKAS-tiimissä. Toiminta näyttäytyi innostavana, tuloksellisena ja vaikuttavana, vaikka haasteita ja työmaata nähtiin vielä rakenteisiin juurruttamisessa ja levittämisessä. Jatkokehittämistä varhaiskasvatuksen ja yläkoulun suuntaan ehdotettiin myös.

5. Juurruttaminen, vaikuttaminen ja tiedottaminen

5.1 SISUKAS- mallista tiedotetaan sosiaalisessa mediassa, blogeissa ja nettisivuilla sekä tiedotteessa

5.2 Kirjoitetaan artikkeleita alan lehtiin

5.3 Järjestetään väliseminaari sekä tiedotusta alan seminaarien yhteyteen

5.4 Sitoutetaan toimijoita mukaan kehittämistyöhön

SISUKAS-projektin nettisivuille tuotettiin uusia materiaaleja: käsikirja, opas, elokuva, multimedia, laki- sekä verkostoyhteistyöpaketti. Nettisivuilla oli 4744 käyttäjää ja 5591 istuntoa. Kehittämistyöstä tiedotettiin sähköisen SISUKAS-utiskirjeen avulla, joka ilmestyi neljä kertaa vuoden aikana (300 tilaajaa). SISUKAS fb-ryhmällä oli 256 seuraajaa. Myös Pesäpuun sivuilla ja tiedotelehdessä tiedotettiin sijoitetun lapsen koulunkäynnin tuen kehittämisestä. Lisäksi tuotettiin Emma & Elias -kouluhankkeiden kanssa materiaalia verkkosivuille www.kouluasiaa.fi.

Kehittämistyöstä ja mallista julkaistiin artikkeleita seitsemässä alan lehdessä: Lastentarha 2/2015, Ketju 2/2015, Käsi kädessä 2/2015, Lapsenmaailma 8/2015, Talentia 6/2015, Suomen erityiskasvatuksen liiton lehti SEL 2/2015, Pesäpuun lehti 1 ja 2/2015 sekä Jyväskylän kaupungin verkkotiedotteessa 12/2015, Emma & Elias - ja Early learning -blogeissa.

Valtakunnallinen SISUKAS-väliseminaari pidettiin 5.11.2015 teemalla ”Koulu turvapaikkana? – oppilaan psyykkistä hyvinvointia edistämässä”. Seminaarissa esiteltiin SISUKAS-malli, julkistettiin projektin uudet materiaalit ja tulokset. Seminaarissa kuultiin myös muita hyviä käytäntöjä sekä kokemusasiantuntijajäseniä. Ständeillä oli mahdollisuus tutustua Pesäpuun, VALTERIN ja Emma ja Elias -ohjelman materiaaleihin. Seminaarissa oli lähes 300 osallistujaa.

Vaikuttamis- juurruttamistyötä tehtiin valtakunnallisilla päivillä pidettyjen luentojen ja Mun sieluun sattuu -koulutuskiertueen kautta. Hanke oli lisäksi mukana alan valtakunnallisissa tapahtumissa ja messuilla: Sijaishuollon päivät Lahdessa, KEOS Jyväskylässä, Pohjoismaiset lastensuojelupäivät Turussa ja EDUCA-messut Helsingissä.

Keski-Suomen oppilas- ja opiskelijahuollon, koulujen ja sosiaalityön henkilökuntaa ja johtoa sitoutettiin Innostamoiden ja työkokousten kautta yhteiskehittämiseen ja mallin rakenteisiin juurruttamiseen. Tuotoksena tuotettiin Jyväskylän verkostoyhteistyö-malli.

Yhteistyö VALTERin kanssa jatkui mallin valtakunnalliseksi levittämiseksi jatkosuunnitelmien 2016–17 merkeissä. SISUKAS-työskentelymalli ja verstaas kirjattiin Innokylään, jonka kautta käytäntöä on helppo soveltaa myös uusilla alueilla.

Pesäpuu ry palkitsi Jyväskylän sijaishuollon sosiaalityön Ylpeästi lapsen puolella -tunnustuksella 2015 pitkäjänteisestä kehittämisyyhteistyöstä sijoitetun lapsen koulunkäynnin tuessa kolmannen sektorin kanssa.

SISUKAS-projekti valittiin Talentian Hyvä käytäntö 2016 -palkintokisan neljän finalistin joukkoon 45 hankkeen joukosta.

LÄHEMMÄS-projekti 2013–2016

Pesäpuu ry:n Lähemmäs-projekti (Läheisten osallisuuden vahvistaminen lastensuojelussa) sai Raha-automaattiyhdistyksen rahoituksen vuosille 2013–2016. Projekti on valtakunnallinen ja sen pilottialueina ovat Pohjois-Savo, Rovaniemi, Satakunta, Tampere ja Varsinais-Suomi. Tärkeitä hankekumppaneita ovat Sukupuu ry, Suomen Kasvatus- ja perheneuvontaliitto ry:n VOIKUKKIA-projekti, Terveysten ja hyvinvoinnin laitos (THL), Perhehoitoliitto ry sekä Pelastakaa Lapset ry:n Läheltä tueksi -projekti.

Vuoden 2015 aikana Lähemmäs-projektissa työskentelee kaksi kokoaikaista työntekijää: projektipäällikkö ja erityisasiantuntija. Lisäksi kehittämistyössä hyödynnetään kokemusasiantuntijoiden ja muiden asiantuntijoiden osaamista ostopalveluina.

Lähemmäs-projektin visio ja päätavoite

"Lähemmäs lasta"

Pesäpuu ry:n Lähemmäs-projekti (Läheisten osallisuuden vahvistaminen lastensuojelussa) sai Raha-automaattiyhdistyksen avustuksen vuosille 2013–2016. Projekti on valtakunnallinen ja sen pilottialueina ovat Pohjois-Savo, Rovaniemi, Satakunta, Tampere ja Varsinais-Suomi. Pilottialueiden lisäksi kumppaneita ovat kokemusasiantuntijaryhmät, muun muassa Pesäpuu ry:n Selviytyjät-tiimi, Pesäpuu ry:n Salapoliisitoiminta, Osallisuuden Aika ry, sijoitettujen ja huostaanotettujen lasten vanhempien ja omaisten vertaistukiyhdistys Sukupuu ry sekä Suomen Kasvatus- ja perheneuvonta ry:n VOIKUKKIA-verkostohanke, Terveysten ja hyvinvoinnin laitos ja sen Lastensuojelun käsikirja sekä Pelastakaa Lapset ry:n Läheltä tueksi -projekti.

Lähemmäs-projektin visio ja päätavoite

Lähemmäs-projektin visiona on "Lähemmäs lasta", jolla viitataan lapsen läheissuhteiden edistämiseen. Lähemmäs-projektin päätavoitteena on lisätä läheissuhteiden arvostusta ja vahvistaa lasten ja heidän läheistensä osallisuutta lastensuojelussa.

Lähemmäs-projektin osatavoitteet ja keinot

Lähemmäs-projektin osatavoitteina on

- edistää lasten ja heidän läheistensä osallisuutta ja kuulluksi tulemistä,
- tukea lasten ja perheiden selviytymistä läheisverkoston avulla ja
- luoda sosiaalityöhön lapsilähtöisiä läheissuhteita huomioivia työtapoja.

Näihin tavoitteisiin pyritään

- vahvistamalla kokemusasiantuntijuutta lastensuojelutyön kehittämisessä,
- etsimällä läheisjärjestelyillä ratkaisumalleja lastensuojelun tukea vaativiin tilanteisiin ja
- tuottamalla työmenetelmiä ja prosessikuvauksia lastensuojeluprosessin eri vaiheisiin.

Vuosi 2015 oli Lähemmäs-projektin kolmas vuosi. Kehittämistyö pilottialueilla ja vaikuttamistyö valtakunnallisesti jatkuivat projektisuunnitelman mukaisesti. Projektissa työskenteli kaksi kokoaikaista työntekijää: projektipäällikkö ja erityisasiantuntija. Lisäksi kehittämistyössä olivat vahvasti mukana nuoret ja aikuiset kokemusasiantuntijat sekä pilottialueiden yhteyshenkilöt.

Projektin ohjausryhmä kokoontui sovitusti kaksi kertaa ja käsitteli vaikuttamistyön keinoja ja julkaistavien materiaalien sisältöjä. Pilottialueiden ja fokusryhmien edustajista koottu kehittämistyöryhmä kokoontui kolme kertaa. Se keskittyi muun muassa Lastensuojelun käsikirjan läheissuhdetyön sisältöjen ideoimiseen ja tuottamiseen. Lisäksi kokemusasiantuntijoiden kanssa tuotettiin materiaaleja ja toteutettiin erilaisia vaikuttamistapahtumia.

Lasten ja heidän läheistensä osallisuutta vahvistettiin kokemusasiantuntijoiden ja valtakunnallisen vaikuttamistyön avulla

Projektin yhtenä tavoitteena on edistää lasten ja heidän läheistensä osallisuutta ja kuulluksi tulemistä muun muassa vahvistamalla kokemusasiantuntijuutta lastensuojelutyön kehittämisessä. Kokemusasiantuntijoiden – lasten, nuorten ja aikuisten – tietoa ja kokemuksia hyödynnettiin systemaattisesti projektin tiedontuotannossa, vaikuttamistyössä ja puheenvuoroissa. Mukaan tuli myös uusia kokemusasiantuntijoita.

Kokemusasiantuntijoiden tärkeä viesti on, että lapsen ja läheisten kanssa tapahtuva suora työskentely kaipa edelleen kehittämistä. Työntekijöiltä kaivataan rohkeutta kysyä ja ottaa puheeksi lapsen kanssa vaikeita ihmissuhdeasioita. Heiltä kaivataan myös aktiivisuutta kutsua avoimesti ja työskentelyn alusta alkaen mukaan lapselle tärkeitä ihmisiä.

”Lapsia Lähellä - opas lapsen läheiselle lasten suojelussa” valmistui. Kokemusasiantuntijoiden panos oppaan sisällön tuottamisessa oli merkittävä. Opasta levitettiin kaikille projektin pilottialueille sekä valtakunnallisesti Pesäpuun tapahtumissa, koulutuksissa ja sähköisessä markkinoinnissa. Opasta voi ladata maksutta Pesäpuun [www-sivuilta](http://www.sivuilta) ja Lastensuojelun käsikirjasta sekä tilata Pesäpuusta.

Pilottialueilta tulleiden palautteiden mukaan ymmärrys lasten ja läheisten suhteen merkityksestä syveni ja vahvistui. Esimerkiksi Salon kaupunki käynnisti ja juurrutti vuoden aikana lasten ja läheisten Salapoliisitoiminnan osaksi sijaishuollon rakenteita. Sijaisvanhempi-läheisen ja lapsen yhteinen

työskentely koettiin hyvänä sijaisperheiden tukimuotona, joka tukee sijoituksen pysyvyyttä. Salon foorumeissa käsiteltyjä teemoja olivat sisaruussuhteet, yhteydenpito, turvallisuus ja toivo. Jatkossa mietitään myös muiden lapsen läheisten mukaan ottamista toimintaan.

Valtakunnallisilla lastensuojelun sijaishuollon päivillä Lahdessa viritettiin yli tuhannen seminaariosallistujan joukko teemalla ”Rohkeasti lapsen kokemuksien äärellä”. Puheenvuorossa käsiteltiin lasten ja läheisten foorumeissa esiinnoussutta lasten ikävää koskettavalla tavalla. Tapahtuman jälkeen useista kunnista tuli yhteydenottoja lasten ja läheisten foorumien järjestämiseksi sekä yksi koulutuspyyntö aiheesta ”Lapsen ikävä ja kiintymyssuhteet sijaishuollossa”. Virittäytyminen havahdutti työntekijät pohtimaan, miten lapsen kokema läheisen ikävä voi olla monenlaisen oireilun taustalla. Lapsen ikävästä kirjoitettiin myös Pesäpuun lehteen. Vuoden 2015 aikana suunniteltiin ja sovittiin lasten ja läheisten foorumiprosessin ja kehittämistoiminnan toteuttamisesta Helsingin ja Espoon kaupungeissa seuraavan vuoden aikana. Ne toteutetaan yhteistyössä Pesäpuun Salapoliisitoiminnan kanssa.

Vuoden aikana valmistui lapsen läheissuhteiden merkityksestä kertova ”Lähemmäs Lasta” -video, jota hyödynnettiin koulutus- ja vaikuttamistyössä. Video kuvaa lapsen tarvetta tulla kuulluksi ja osalliseksi sekä ikävää ja kaipuuta läheissuhteisiin. Video julkaistiin Youtubessa ja sitä on katsottu tähän mennessä yli 770 kertaa.

Talentian järjestämässä pohjoismaisessa Nordic2015-konferenssissa osallistuttiin Kokemusasiantuntijuus-työpajaan yhdessä lastensuojelun kokemusasiantuntijoiden ja VOIKUKKIA-verkostohankkeen työntekijän kanssa teemalla ”The Brave and the Bold in Child Protection – experts by experience as actors and co-developers”. Esityksen jälkeen verkostoiduttiin seminaarissa, ja suomalaisesta lastensuojelusta julkaistiin blogi englantilaisella Child Protection Resources -sivuilla.

Projektin näkyvin vaikuttamistapahtuma oli kesällä 2015 yhteistyössä Satakunnan lastensuojelun kehittämisyksikön ja Satanuorten kanssa järjestetty SuomiAreenan tapahtuma ”Lapsen mielessä soi läheinen – kokemuksia ja lauluja läheisyydestä”, jossa oli mukana kokemusasiantuntijanuoria ja -vanhempi, ammattilaisia sekä laulajat Yona ja Anna Puu. Tapahtumassa oli mukana 230 osallistujaa ja se televisioitiin MTV3-kanavalle. Tapahtuma on taltioitu MTV Katsomoon. Se sai laajaa julkisuutta muun muassa useilla lehtijutuilla ja haastatteluilla.

Yhteisellä kehittämistyöllä toimivia läheisratkaisuja lastensuojeluun

Projektissa etsitään toimivia läheismalleja lastensuojelun tukea vaativiin tilanteisiin. Tavoitteena on lisätä pilottialueiden lastensuojelun työntekijöiden osaamista ja ymmärrystä läheisten tukimahdollisuuksista ja niiden kartoittamisen merkityksestä koko lastensuojeluasiakkuuden ajan ja jo ennen sitä.

Kaksipäiväinen Lähemmäs Lasta -koulutus toteutettiin saman sisältöisenä kaikilla projektin viidellä pilottialueella. Lisäksi toteutettiin yksi valtakunnallinen avoin koulutus. Koulutuksiin osallistui yhteensä 114 lastensuojelun ammattilaista ja kokemusasiantuntijaa. Jokaisesta koulutuksesta kerättiin kirjallinen palaute, joiden yhteenvetoa käsiteltiin ohjausryhmässä. Koulutusta pidettiin vaikuttavana; omia työkäytäntöjä haluttiin muuttaa lapsen läheissuhteita huomioivaan suuntaan. Osallistujat kokivat prosessin aikana oivalluksia, jotka muuttivat heidän työtapansa lasten ja läheisten kanssa; muun muassa hankalasti käyttäytyvä läheinen voikin olla pelokas ihminen tai lapsen käyttäytymisen takana voi olla ikävä. Koulutus ei kuitenkaan yksin riitä muutokseen; tarvitaan vaikuttamistyötä, muutosta tukevia rakenteita, innokkaita esimiehiä, jotka eivät anna

työntekijöiden unohtaa lapsen läheissuhteiden ja läheisten merkitystä, tukea työkuulttuurin muutokseen, tiedottamista ja konkreettisia työvälineitä. Parhaiten muutostyö näytti onnistuvan alueilla, joilla on pysyvä kehittämisrakenne ja -henkilöstö.

Vuoden aikana valmistui lapsen läheissuhteiden merkityksestä kertoa ”Lähemmäs Lasta”-video, jota hyödynnettiin koulutus- ja vaikuttamistyössä. Video kuvaa lapsen tarvetta tulla kuulluksi ja osalliseksi sekä ikävää ja kaipuuta läheissuhteisiin. Video julkaistiin Youtubessa ja sitä on katsottu tähän mennessä 800 kertaa.

Erilaisia läheisverkostojärjestelyjä pohdittiin muun muassa oheishuoltajuusratkaisuja käsittelevässä työryhmässä, jota koordinoi projekti ja jossa olivat mukana pilottialueiden, Terveystien ja hyvinvoinnin laitoksen ja Oulun kaupungin edustajat. Tarkoituksena on koota tietopaketti oheishuoltajuusratkaisusta lastensuojelussa ja julkaista se Lastensuojelun käsikirjassa.

Lisäksi osallistuttiin sukulais- ja läheissijaisvanhemmuusvalmennusmallin uudistamistyöhön osana Pesäpuun muuta kehittämistoimintaa. Läheissijaisvanhemmuuden arvioinnin, valmennuksen ja tuen kehittämistarpeet nousivat tärkeiksi ja kiireellisiksi jatkokehittämisen teemoiksi.

Läheissuhteiden merkitys lastensuojelussa kiinnosti myös tutkimuksen näkökulmasta; useita läheissuhteisiin liittyviä opinnäytetöitä valmistui ja niitä hyödynnettiin koulutus- ja vaikuttamistyössä. Valmistuneet opinnäytetyöt levitettiin pilottialueille ja julkaistiin Pesäpuun www-sivuilla.

Lapsilähtöisiä ja läheissuhteet huomioivia työtapoja lastensuojelutyöhön

Sosiaalityö kaipaa edelleen lapsilähtöisiä, läheissuhteita vahvistavia työmenetelmiä, prosessikuvauksia ja muita apuvälineitä lastensuojeluprosessin eri vaiheisiin.

Vuonna 2015 jatkettiin työntekijöille suunnattujen työvälineiden ja materiaalien tuottamista. Materiaaleja tuottivat projektityöntekijät yhdessä kehittämisryhmän, kokemusasiantuntijoiden ja useiden yhteistyökumppaneiden kanssa, ja niitä julkaistiin Pesäpuun verkkosivuilla ja tiedotteessa sekä pilottialueilla.

Merkittävä vuoden 2015 tulos oli Rovaniemen kaupungin lastensuojelussa tehty työ lapsen läheisten sisällyttämisestä lastensuojelun, perhetyön ja lastenvalvojien Effica-tietojärjestelmän asiakirjarakenteisiin. Tietojärjestelmä ohjaa työntekijöiden työtä ja edellyttää ajantasaista dokumentointia. Rovaniemellä järjestelmään on systemaattisesti sisällytetty lapsen läheisistä kysyminen ja läheisten huomioiminen. Tämä on lisännyt läheisten mukanaoloa lasten ja perheiden neuvotteluissa ja tapaamisissa 20–30 %.

Rovaniemen ennaltaehkäisevän perhetyön tuottamaa Meidän perheen lähimetsä -lomaketta kokeiltiin koulutuksissa ja levitettiin kaikille pilottialueille. Lähimetsä koettiin monikäyttöiseksi, konkreettiseksi ja työtä helpottavaksi välineeksi.

Lasten ja läheisten foorumien tulokset koottiin julisteiksi ja korteiksi. Lasten läheisistä ja lasten kokemasta ikävästä syntyneitä materiaaleja levitettiin pilottialueille ja erilaisissa tapahtumissa. Materiaaleja voi tilata Pesäpuusta.

Lastensuojelun esimiehille suunnatun läheissuhdetyön perehdytysmateriaalin kirjoittaminen aloitettiin kehittämistyöryhmässä. Mukaan kirjoitustyöhön kutsuttiin nuoria ja aikuisia kokemusasiantuntijoita. Muita vuoden aikana työstettäviä materiaaleja olivat mm.

- *'Lastensuojelu ja lapsen läheisverkoston kanssa työskentely' -osio Lastensuojelun käsikirjaan,*
- *'Oheishuoltajuus lastensuojelussa' -tietopaketti Lastensuojelun käsikirjaan ja*
- *'Lapsen läheissuhteiden vahvistaminen' -väittämäkortit (täydennyspakka).*

Projektin pilottialueiden arviointikierros aloitettiin Rovaniemeltä. Arvioinnin tueksi tuotettiin iso 'arviointipuu', jonka avulla projektin vaikutuksia työstetään jokaisella pilottialueella yhdessä avaintoimijoiden kanssa. Arviointikierrosta jatketaan projektin viimeisenä vuonna. Arviointipäivää hyödynnetään samalla jo kehitettyjen mallien ja materiaalien levittämisessä sekä vaikuttamisessa. Ohjausryhmän kanssa toteutettiin väliarviointi ja etsittiin projektin aikana tapahtuneita lastensuojelun läheissuhdetyön muutoksia. Pelastakaa Lapset ry:n Läheltä tueksi - vertaisarviointihanke tavattiin kerran.

PePPI-hanke 2012–2016

PePPI - Vapaaehtoiset voimavarana sijaisperheiden tukemisessa -hanke on Pelastakaa Lapset ry:n, Perhehoitoliitto ry:n ja Pesäpuu ry:n yhteinen hanke, jota hallinnoi Pelastakaa Lapset ry. Hankkeessa hyödynnetään perhehoidon eri toimijoiden kokemusasiantuntijuutta sekä vahvistetaan kolmen perhehoitoa kehittävän järjestön yhteistä vaikuttamistyötä.

PePPI -hankkeen visio ja päämäärä:

"Vapaaehtoiset sijaisperheiden arjen tukena"

Hankkeen päämääränä on edistää järjestölähtöisin keinoin perhehoidossa elävien lasten ja nuorten sekä sijaisperheiden sosiaalista hyvinvointia, turvata perhehoidossa elävien lasten ja nuorten elämässä pysyvyyttä ja jatkuvuutta sekä ehkäistä syrjäytymistä.

- Edistää yhteisöllisyyttä ja vahvistaa sijaisperheiden ympärillä olevaa sosiaalista tukiverkostoa
- Koota yhteen perhehoidon toimijoiden verkostoa siten, että alueen toimijat itse lähtevät etsimään, monipuolistamaan ja rakentamaan heille soveltuvia toimintatapoja, jotka perustuvat järjestölähtöisyyteen ja/tai vapaaehtoisuuteen
- Vahvistaa lasten ja nuorten omia sosiaalisia verkostoja sekä sijaisperheissä kasvavien sekä sijaisperheiden lasten ja nuorten aktiivista omaehtoista toiminnan mahdollisuutta
- Vahvistaa ja voimaannuttaa sijaisvanhemmuutta osana aikuisten yhteistä vastuuta lasten ja nuorten elämässä
- Löytää uusia järjestölähtöisiä kumppanuuksia, toimintamalleja ja tukemisen tapoja sijaisperheiden arjen tueksi

Vapaaehtoistoiminnan kehittäminen perhehoitoon

Tavoite: Sijaisperheet saavat vapaaehtoisia tukihenkilöitä arkeensa avuksi

Vuonna 2015 vapaaehtoisia rekrytoitiin PePPI-hankkeen ja taustajärjestöjen Facebookissa sekä verkkosivuilla, maksetuin Facebook-mainoksin, Pelastakaa Lasten paikallisyhdistysten kautta, kuntien Facebook-ryhmissä, paikallislehdissä, yhteistyökumppani Perhehoitoyksikkö Pihlajan kautta, Valikko-verkostojen ja ToimintaSuomen kautta, oppilaitosten välityksellä, ilmoitustauluilla ja jakamalla uutta sijaisperheiden tukihenkilötoiminnan esitettä sekä lähestymällä kuntien sosiaali- ja sivistystoimia.

PePPI-hanke järjesti kaksi sijaisperheiden tukihenkilötoiminnan valmennusta ja lisäksi valmennettiin kaksi ihmistä erikseen lyhyemmässä täsmävalmennuksessa yhteistyössä Perhehoitoyksikkö Pihlajan kanssa. Valmennuksissa oli yhteensä 21 vapaaehtoista. Tukihenkilöt toimivat monenlaisissa tehtävissä: lapsen tai nuoren aikuisena kaverina, sijaisvanhempien vapaahetkien mahdollistajina, apuna arjen askareissa tai apuna läksyissä. Vuoden 2015 aikana oli yhteensä 16 aktiivista tukihenkilösuhdetta, joista 10 alkoi vuonna 2015 ja kaksi päättyi. Näissä tukihenkilösuhteissa oli yhteensä 23 tukihenkilöä ja 77 sijaisperheen jäsentä.

Tukihenkilöille järjestettiin vuoden aikana kaksi virkistys- ja vertaistapaamista: toukokuussa eväretki Suomenlinnaan ja joulukuussa pikkujoulut. Kaikille hankkeen vapaaehtoisille järjestettiin syyskuussa voimavara- ja vertaistukiviikonloppu Anttolanhovissa. Anttolanhovin viikonloppuun osallistui 15 vapaaehtoista, joista 8 oli Uudeltamaalta. Lisäksi yksi tukihenkilö osallistui tuettavan lapsensa kanssa maaliskuussa HelsinkiMission järjestämään luistelutapahtumaan. Yhteensä 89 tukihenkilöä ja toiminnassa mukana olevaa/tukihenkilöä odottavaa sijaisperheen jäsentä osallistui Emma & Elias -ohjelman järjestämään Linnanmäki-päivään kesäkuussa.

Sijaisperheille ja vapaaehtoisille painatettiin Sijaisperheiden tukihenkilötoiminta-esite.

Tukihenkilötoiminnasta käytiin kertomassa Helsingin kaupungin perhehoidossa, Pelastaa Lasten aluetoimistojen tapaamisessa sekä Perhehoitoyksikkö Pihlajassa ja Pihlajan jäsenkuntien edustajista koostuvassa toimikunnassa. Ehjä ry:n järjestämässä tukihenkilötoiminnan koulutuksen kehittämispäivässä sekä Ehkä ry:n tukihenkilötoiminnan kehittämispäivässä pidettiin työpajat vapaaehtoisten koulutuksesta ja rekrytoinnista sekä tukihenkilötoiminnasta. Jälkimmäisessä oli puhumassa myös sijaisperheen tukihenkilö, joka on itsein lastensuojelun kokemusasiantuntija.

Yhteensä Uudenmaan alueella toimi vuoden 2015 aikana lyhyt- tai pitkäkestoisissa vapaaehtoistehtävissä 44 vapaaehtoista. Tehtäviin lukeutui sijaisperheiden tukihenkilötoiminnan lisäksi ryhmänvetämistä, tapahtumissa puhumista, esiintymistä tai ohjelman vetämistä osallistujille, videoilla esiintymistä sekä muun muassa sarjakuvan tai musiikin tekemistä PePPI -hankkeelle.

Lasten ja nuorten osallisuuden lisääminen

Tavoite: Sijaisperheiden lapset ja nuoret saavat vertaistukea ja osallistavaa toimintaa

Keväällä 2015 järjestettiin yhteistyössä HUS:n lasten ja nuorten psykiatrisen poliklinikan Malmin toimipisteen, Taiteen edistämiskeskuksen läänin nukketäiteilijän, Turun taideakatemian ja nukketatteritäiteilijä Mila Nirhamon kanssa Nukke etsii perhettä! -ryhmä sijaisvanhemmille ja sijaisperheissä eläville lapsille. Kolme kertaa kokoontuneen ryhmän tarkoituksena oli vahvistaa

sijaisvanhempien, sijoitettujen lasten sekä sijaissisarusten välistä suhdetta ja vuorovaikutusta. Toinen tavoite oli tuottaa iloa ja mukava, yhteinen kokemus koko perheelle. Ryhmään osallistui 7 sijaisperhettä. Sijaisvanhemmat kokivat nukketatterityöskentelyn erittäin toimivaksi tavaksi tuottaa perheenjäsenten välille uudenlaista ja tasa-arvoista vuoropuhelua. Lapset pystyivät samaistumaan nukkehahmoihin ja saivat turvallisen tavan käsitellä kokemuksiaan ja elämäänsä sijaisperheessä.

Sijaisperhenuorten chatteja järjestettiin vuoden 2015 aikana 10, joista yksi oli suunnattu sijaissisaruksille. Chattien teemoja olivat mm. perhe, kiusaaminen, harrastukset ja joulun vietto. Chateissa vierailivat myös poliisi ja sosiaalityöntekijä vastaamassa nuorten kysymyksiin. Chateissa kohdattiin 104 nuorta ja vuoden aikana mukana oli 3 vapaaehtoista chatpäivystäjää.

Vuoden aikana järjestettiin muutamia Skype-kokoontumisia chatin kehittämisessä mukana olleiden vapaaehtoisten kokemusasiantuntijanuorten kanssa. Tapaamisissa arvioitiin ja kehitettiin chatin toimintaa. Vuoden lopulla kerättiin palautetta chatissa mukana olleilta nuorilta. Palautekyselyyn vastanneet nuoret olivat iältään 13–24-vuotiaita. Heistä osa oli osallistunut yhteen tai muutamaaan verkkotapaamiseen, jotkut jopa 9 chattiin. Nuoret kokivat chatin toimivaksi vertaistuen kanavaksi ja chattien teemat hyviksi ja omaan elämäänsä liittyviksi. Nuoret kokivat saaneensa chatissa vertaistukea ja käytännön vinkkejä, ja muutama nuori koki myös pystyneensä olemaan avuksi toisille nuorille. Osa oli myös saanut ohjaajilta neuvoja tai käynyt ohjaajien kanssa yksityiskeskusteluja, osa kertoi, ettei ollut tarvinnut ohjaajien tukea.

Joulukuussa järjestettiin Pelastakaa lapset ry:n Tiukulatalossa Sijaisperhenuorten vertaisuus ja kohtaaminen verkossa -koulutus, johon osallistui kaksi vapaaehtoista. Vuoden lopussa koulutettiin ja perehdytettiin kaksi uutta verkkovapaaehtoista, joten vuoden 2015 lopussa oli PePPI -hankkeessa yhteensä 7 koulutettua chat-vapaaehtoista.

Nuorten aikuisten kokemusasiantuntijoiden kanssa tehtiin kaksi uutta videota Emma ja Elias – ohjelman Hyvä kiertoon -sivustolle: Viivi ja Niina, sijoitettuna kasvaneet osat 1 ja 2. Videoilla nuoret kertoivat omista kokemuksistaan ja asioista, jotka ovat olleet heille merkityksellisiä kasvaessaan aikuisuuteen laitoksessa ja sijaisperheessä. Videoiden tarkoituksena on ollut kannustaa sijoituksessa eläviä/eläneitä lapsia ja nuoria uskaltamaan hakemaan apua ja uskomaan itseensä ja unelmiinsa.

Oman videonsa aiemmin tehnyt Vera tapasi Viivin ja Niinan, ja tästä kohtaamisesta syntyi Lapsen maailma -lehteen artikkeli ”Muista, että susta on kaikkeen!”.

Sijaisvanhempien jaksamisen tukeminen

Tavoite: Sijaisvanhemmat voimaantuvat ja jaksavat paremmin tehtävässään

Sijaisisien pienryhmät Helsingissä ja Vantaalla jatkoivat kokoontumisiaan vapaaehtoisten vetäjien johdolla. Ryhmät kokoontuivat noin kerran kuussa. Helsingin ryhmässä oli keskimäärin 5-8 osallistujaa kerrallaan, Vantaalla hieman vähemmän. Vuoden aikana PePPI-hankkeen sijaisvanhempien pienryhmätöinnän kehittämisverkostoon liittyi isäryhmän ohjaaja Hollolasta. Isäryhmien vetäjät ja sijaisisät ovat tuottaneet aktiivisesti tietoa sijaisisyyteen liittyvistä teemoista jatkokehittämistä varten. Helsingin isäryhmän vetäjä osallistui Valtakunnalliseen Miestyön foorumiin. Verkostoitumisen ansiosta vuoden 2016 Miestyön foorumiin saatiin sijaisille oma Sijaisisä kasvattajana -workshop.

Lisäksi PePPI-hanke teki yhteistyötä Leijonaemot ry:n ja vapaaehtoisen leijonaemon, Tiina Pitkon kanssa, joka veti erityistarpeisten lasten sijaisvanhemmille tarkoitettua pienryhmää Espoossa.

PePPI jatkoi hyväksi muodostunutta yhteistyötä Vihreä Veräjä hankkeen kanssa. PePPin vapaaehtoiset järjestivät yhteistyössä Vihreä veräjä -hankkeen kanssa sijaisperheille toimintapäivän Fallkullan kotieläinlalle maaliskuussa. Tapahtumaan osallistui 84 sijaisperheen jäsentä tai läheistä ja kuusi vapaaehtoista.

Lokakuussa järjestettiin sijaisvanhemmille Lapilan Kartanossa Keravalla ”Stressaako? Kiristyykö pinna?” -voimaantumispäivä, jossa yhdisteltiin Mind and Body Bridging -menetelmää ja ekspressiivistä taideterapiaa. Ekspressiivinen taideterapia elvyttää mielikuvitusta ja aktivoi luontaisia ilmaisutaitoja. Menetelmä ei vaadi minkäänlaista taiteellista osaamista. Yhdysvalloista Suomeen rantautunut Mind and Body Bridging puolestaan auttaa purkamaan jännitystiloja ja luomaan yhteyden omiin voimavaroihin kehon ja mielen kokemuksiä yhdistämällä. Päivän vetivät koulutetut ohjaajat ja siihen osallistui 14 sijaisvanhempaa, joilla kaikilla oli erittäin haasteellinen tilanne omassa elämässään. Vanhemmat kiittelivät vertaisryhmän tukea ja menetelmä sai hyvää palautetta.

Yhteistyö kuntien ja järjestöjen kanssa

Tavoite: Tieto vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksista perhehoidossa lisääntyy ja toimintamuodot juurtuvat

Yhteistyötä Helsingin, Espoon ja Vantaan kaupunkien perhehoidon kanssa jatkettiin. Valmennettuja tukihenkilöitä ohjattiin alueiden sijaisperheisiin. Perhehoitoyksikkö Pihlajan kanssa aloitettiin tiivis yhteistyö. Yksikkö antoi yhden työntekijän työpanoksen tukihenkilötoiminnan juurruttamiseksi omalla toiminta-alueellaan. PePPI-hankkeen työntekijä rekrytoi ja valmensi tukihenkilöitä yhdessä Pihlajan työntekijän kanssa.

PePPI -hanke järjesti yhdessä Vihreä veräjä -hankkeen kanssa syksyllä kaksi Lapsen kanssa luontoon -koulutuspäivää Uudellamaalla asuville tukihenkilöille ja tukiperheille. Yhteensä koulutussarjaan kuuluu neljä koulutusta, joista osa pidetään vuonna 2016. Lisäksi työntekijät Vihreä veräjä -hankkeesta ja PePPI-hankkeesta olivat mukana Pelastakaa lapset ry:n paikallisyhdistysten tapaamisissa Oulussa, Joensuussa, Tampereella ja Helsingissä. Paikallisyhdistysten jäsenille kerrottiin luontoavusteisen toiminnan mahdollisuuksista ja heitä innostettiin järjestämään lapsille ja lapsiperheille luontotoimintapäiviä omilla asuinalueillaan.

Yhteistyö muiden tahojen kanssa

Tavoite: Yhteinen tiedonmuodostus vapaaehtoistoiminnasta voimavarana

PePPI-hanke jatkoi mukana Ehjä ry:n koordinoimassa tukihenkilötoiminnan kehittämisverkostossa, Perhehoidon asiantuntijatyöryhmässä sekä RAY:n Emma ja Elias -ohjelman vapaaehtoistoiminnan kehittämisryhmässä. Yhteistyötä jatkettiin myös Espoon vapaaehtoisverkoston, Vantaan järjestöringin, Pesäpuun lasten salapoliisiryhmän, PuuhaMartat ry:n, Uudenmaan sijaisperheet ry:n, Pelastakaa lapset ry:n Vahvasti tuettu perhehoito -hankkeen ja Sininauhaliiton Vihreä Veräjä -hankkeen kanssa. Lisäksi PePPI-hanke tuutoroi Diakonissalaitoksen Perhetalkoot-hanketta.

PePPi-hanke teki yhteistyötä Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiön (LIKES) kanssa. Maaliskuussa ilmestyi julkaisu Liikunta kansalaisten elämäkulussa – Tulkintoja liikkumisesta ja liikkumisen edistämisestä. Julkaisussa on mukana PePPi-hankkeen (Maaret Parviaisen) artikkeli: Lastensuojelun asiakkuudessa olevien lasten liikkumisesta.

Viestintä ja medianäkyvyys

Tavoite: Perhehoidon tunnettuus lisääntyy

PePPi-hankkeen Facebook-sivuilla jaettiin säännöllisesti ajankohtaisia vapaaehtoisia, sijaisperheitä ja perhehoidon työntekijöitä koskettavia juttuja ja uutisia.

Lehtiartikkelit:

- *”Muista, että susta on kaikkeen!” Lapsen maailma 10/2015.*
- *Nukke etsii perhettä! Lapsen maailma 10/2015*

Blogi: Olipa kerran lapsi (Maaret Parviainen), Emma ja Elias-sivusto

TALOUS JA HALLINTO

Yleishallinto

Pesäpuu ry on yhdistys, jonka kotipaikka on Jyväskylä ja toimialueena koko maa. Yhdistyksen asioita hoitaa hallitus, johon kuuluu vuosikokouksessa valittu puheenjohtaja, 7-10 varsinaista ja 7-10 henkilökohtaista varajäsentä. Hallituksessa tulee mikäli mahdollista olla edustus Pelastakaa Lapset ry:stä ja Perhehoitoliitto ry:stä. Tämän lisäksi hallituksessa voi olla kuntien, järjestöjen, valtion, yliopistojen ja muiden yhteisöjen piiristä valittuja jäseniä. Hallituksen tehtävänä on vastata toiminnan ideoinnista, kehittämisestä ja sisällöstä. Hallitus hyväksyy talousarvion, toimintasuunnitelman ja vuosikertomuksen. Hallitus myös palkkaa vakituisen henkilökunnan ja päättää heidän palkoistaan.

Hallituksen tukena toimii PRIDE-toimikunta ja koulutus- ja tutkimustoimikunta. Talouden ja hallinnon suunnittelusta vastaa tiimi, johon kuuluvat toiminnanjohtaja, talous- ja hallintopäällikkö, toiminnanjohtajan varahenkilö sekä henkilökunnan edustaja.

Vuonna 2015 pidettiin vuosikokous ja neljä hallituksen kokousta.

Henkilöstöhallinto

Järjestön tärkein voimavara on pitkäjänteiseen työhön sitoutunut, motivoitunut henkilökunta. Hyvin suunnitellulla henkilöstöpolitiikalla tuetaan työntekijöiden työssä jaksamista. Tärkeitä osa-alueita ovat hyvä koulutuspolitiikka, työterveyshuolto, mahdollisuus työnohjaukseen, liikuntaan ja virkistykseen. Kokemuslisillä ja henkilökohtaisilla lisillä kannustetaan työntekijöiden sitoutumista. Työntekijöiden työterveys järjestetään Mehiläisessä. Käytössä ovat virikesetelit ja lounassetelit.

Työterveyshuollon toimintasuunnitelma on päivitetty ja työsuojelulain edellyttämät asiat ovat hoidettu asianmukaisesti. Työsuojeluvaltuutetulla on riittävä koulutus.

Yhdistyksen henkilökuntaan kuuluvat toiminnanjohtaja, talous- ja hallintopäällikkö, kehittämisspäälliköt, asiantuntijat, toimistosihteri ja projektityöntekijöitä sekä tarpeen mukaan palkattavat kokemusasiantuntijat. Lisäksi yhdistys työllistää eri osa-alueiden erityisosaajia tarpeen mukaan. Toiminnanjohtajalla on nimetty varahenkilö.

Toiminnanjohtaja Raili Bäck-Kiianmaan jäädessä eläkkeelle vuonna 2016, aloitettiin uuden toiminnanjohtajan rekrytointi vuoden 2015 kesällä. Uudeksi toiminnanjohtajaksi valittiin Jari Ketola, joka aloittaa työnsä vuoden 2016 keväällä.

Oma rahoitus

Toiminnanjohtaja Raili Bäck-Kiianmaa (työaika 60 %, osa-aikaeläkkeellä)

Talous- ja hallintopäällikkö Jenni Ruohonen

Toimistotyöntekijä Piritta Schulz

RAY kohdennettu avustus

Kehittämisspäällikkö Jaana Pynnönen

Kehittämisspäällikkö Sari-Anne Paaso (lyhennetty työaika 80 %)

Kehittämispäällikkö Sirpa Yli-Rekola (osa-aikatyö 70 %)
Kehittämispäällikkö Paula Männikkö (työaika 50 %, 1.9.2015 alkaen eläkkeellä)
Kehittämispäällikkö Riikka Huusko (äitiyslomalla)
Kehittämispäällikkö Hanna Piironen (äitiysloman sijaisuus, 1.9.2015 alkaen)

RAY kohdennettu avustus, Osallisuuden taidot

Kehittämispäällikkö Johanna Barkman
Asiantuntija Pipsa Vario (äitiyslomalla 6/15 alkaen)
Asiantuntija Helena Inkinen (äitiysloman sijainen 9/15 alkaen)
Kokemusasiantuntijat tarpeen mukaan (työaika enintään 50 %)

Sisukas – sijoitettu lapsi koulussa 2012–2016, RAY Ci-projekti

Projektipäällikkö Christine Vältivaara
Kehittäjäpsykologi Emmi Latvala (äitiyslomalla 1/15 alkaen)
Kehittäjäpsykologi Elisa Oraluoma (1/15 alkaen)
Konsultoiva erityisopettaja Maire Saksola
Kehittäjäsosiaalityöntekijä Johanna Liukkonen

Lähemmäs – läheisten osallisuuden vahvistaminen 2013–2016, RAY Ci-projekti

Projektipäällikkö Pia Lahtinen
Erityisasiantuntija Hanna Särkiö

Paikka auki, RAY Ci-projekti

graafinen suunnittelija Ruut Kiiskilä (työaika 80 %, työsuhde päättynyt 6/15)

PePPI – vapaaehtoiset voimavarana sijaisperheiden tukemisessa 2012–2016, RAY Ci-projekti

Maaret Parviainen (työsuhteessa Pelastakaa Lapset ry:een)
Heini Aaltonen (työsuhteessa Pelastakaa Lapset ry:een)

Talous

Pesäpuun talous perustuu RAY:n kahteen kohdennettuun toiminta-avustukseen, kahteen projektiavustukseen ja omiin koulutus- ja myyntituottoihin sekä erikseen haettuihin ja saatuihin pienempimuotoisiin avustuksiin, jotka eivät kuitenkaan ole pysyviä rahoituslähteitä.

Pesäpuun omien koulutus- ja myyntituottojen osuus on vakiintunut ja kysynnän laskeminen on otettu huomioon talousarviota laskettaessa. RAY:n yleisavustuksen piiriin pääseminen vuodesta 2016 alkaen luo huomattavaa varmuutta toiminnalle eikä aikaisempien vuosien kaltaista pelkoa suurien alijäämien syntymisestä Pesäpuun hallinnon osalta ole.